

AZ ELSŐ 25 ELŐFIZETŐNK 2000 FT-OS OÁZIS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYT KAP

XL. évfolyam 2017. **5-6**

Kertbarát

magazin

Ára: 690 Ft | Előfizetőknek: 645 Ft www.kertbaratmagazin.hu

BALÁZS PÉTER KERTJE

**VIRÁGÁGYÁSOK A KERTBEN
ÁRNYÉKI ÉVELŐK**

Ajándék
1000 Ft-os
Oázis
vásárlási
kuponnal

AROMÁS ILLATOK

A JENESZTER

**KERTNÉZŐBEN
VEGYSZEREK NÉLKÜL**

**BEMUTATJUK
A LEGELLENÁLLÓBB RÓZSÁK**

A MAGYAR POSTA TAVASZI AKCIÓJÁBAN A MAGYAR MEZŐGAZDASÁG KIADÓ GONDOZÁSÁBAN MEGJELENŐ LAPOK

FIZESSEN ELŐ LEGALÁBB 3 HÓNAPRA, MINIMUM 1800 FT ÉRTÉKBEN ÉS NYERJEN!

A Magyar Mezőgazdaság Kft. kiadványainak akciós előfizetési árai

KIADVÁNY	1 ÉVRE	1/2 ÉVRE	1/4 ÉVRE
Magyar Mezőgazdaság	24 720 19 800	12 360 9 900	6 180 4 950
Kertészet és Szőlészet	22 080 17 700	11 040 8 850	5 520 4 425
Kistermelők Lapja	4 920 3 900	2 460 1 950	—
Méhészet	5 160 4 140	2 580 2 070	—
Kerti Kalendárium	3 900 3 100	—	—
Kertbarát Magazin	3 870 3 090	—	—
Pegazus - A lovasok lapja	8 340 6 600	—	—
Borászati Füzetek	8 400 6 720	—	—

TOVÁBBI NYEREMÉNYKÉNT

10 db 50.000 Ft értékű
Posta Paletta Ajándékutalvány
kerül kisorsolásra

Előfizethet a 06-1-767-8262 számon, a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail címen vagy a www.posta.hu oldalon, személyesen az ország bármely postáján. Az akció 2017. április 1- május 31 között érvényes, valamint más akciókkal nem összevonható.

Kertbarát

magazin

www.kertbaratmagazin.hu

Készült a Kertészet és Szőlészet szerkesztőségében
Alapítva: 1977.
40. évfolyam, 2017/5-6. szám,
2017. május 19.

FŐSZERKESZTŐ:
BIZA KLÁRA
FELELŐS SZERKESZTŐ:
ALGÉIER WENDY
TERVEZŐSZERKESZTŐ:
Végh György
TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf. 294
Telefon: 273-2290
Tel./fax: 273-2285
E-mail: titkarsag@kerteszeteszoleszet.hu

A címkép a Floradania felvétele

KIADJA
a Magyar Mezőgazdaság Kft.
Felelős kiadó:
SÁRI ENIKŐ ügyvezető igazgató
HAJÓS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:
Laczó Angéla, Hajcser Anna,
Szabó Illdiko

MARKETING: Horváth Roland vezető
MUNKATÁRSÁK: Kovács Réka,
Justin Sára,
Bárdos László tervezőgrafikus
ÜGYFELSZOLGÁLAT:
Husztiné Csekó Emma,
Petróné Márton Gyöngyi
Tel.: 470-0411, fax: 470-0410

HIRDETÉS:
Bársi Nóra
Tel.: (+36)-(30)-982-6369
barsi.nora@magyarmezogazdasag.hu
Dohány Árpád
Tel.: (+36)-(70)-232-4231
dohany.arpad@magyarmezogazdasag.hu
Kiss Jánosné
Tel.: 273-2285, 273-2290
titkarsag@kerteszeteszoleszet.hu

Minden jog fenntartva!
A lapból értesüléseket átvenni csak a Kertbarát Magazinra való hivatkozással lehet.
A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.
Postacím: 1900 Budapest
Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, a www.posta.hu webshopban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, telefonon a 06-1-767-8262 számon, levélben a Magyar Posta Zrt. 1900 Budapest címen.
Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél, a www.posta.hu webshopban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), 1900 Budapest, 06-1-767-8262, hirlapelofizetes@posta.hu
Belföldi előfizetési díj egy évre: 3870 Ft, fél évre 1935 Ft.
Arusításos úton terjeszti a Lapker Zrt., a Magyar Posta Zrt., valamint az alternatív terjesztők.

NYOMJA:
Ipress Center Central Europe Zrt.
2600, Vác Nádas utca 8.
Felelős vezető: Borbás Gábor
A nyomdai megrendelés törzsszáma: Sz-12/99
Nyomás: 2017. május 12.
HU ISSN 0133-9435

A kiadó ISO 9001:2008 szabvány szerint tanúsított

www.magyarmezogazdasag.hu
Szerkesztő:
Práger Ádám, Kiss Melinda

Ki a megbízhatóbb?

Sok évvel ezelőtt az egyik ismerősöm nekem szegezte a kérdést, hogy kisbabájának honnan vásároljon almát, répát, melyik a legbiztonságosabb forrás, ha nem áll módjában biozöltséget vásárolni (akkoriban még nehezebben voltak beszerezhetőek a biozöltségek mint most). Némi töprengés után azt válaszoltam, hogy inkább a nagyruházatokban, kereskedelmi láncokban vásárolja meg, ne a kis piacokon, helyi termelőktől, kofáktól. A kismama nagy megdöbbenéssel fogadta válaszomat. Azóta is foglalkoztat a kérdés, amire most az enyémnél hitelesebb válasz is megérkezett.

A Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara szakmai iránymutatása mellett több mint félezer kiskerti termelő és gazdálkodó bevonásával készült fölmérés a növényvédőszer-használati szokásairól. Egyebek között arra keresték a választ, vajon a saját fogyasztás mellett továbbértékesítésre is termelő kiskerttulajdonosok betartják-e a szerhasználati előírásokat. A kérdőíves fölmérésből kiderült, hogy sok kistermelő, őstermelő azt gondolja, hogy nem lehet túladagolni a növényvédő szereket, és hogy nem fontos betartani az élelmézés-egészségügyi várakozási időt. Erős nosztalgia él bennük a régi, azóta korszerűtlenné vált növényvédő szerekkel kapcsolatban, sokan egyetértettek azzal a megállapítással, hogy a ma forgalomban lévő szerek hatása messze elmarad a régiekéitől. A kiskerteseink most is széles körben hangoztatják az „előírt dózisban nem hat” téves elgondolást, nem ritka a több tízszeres túladagolás sem.

Mindez persze csak vélelmézés, a hatóság ugyanis csak az élelmiszerláncba kerülő zöltségeket, gyümölcsöket ellenőrzi, a helyi és a termelői piacokra ellenőrizetlenül kerülnek a zöltségfélék, semmit nem tudunk azok minőségéről.

A nagyüzemi ültetvényekben növényvédő szakmérnökök irányítása mellett pontos, előre megtervezett technológia szerint folyik a kártevők és kórokozók elleni védekezés. Sok esetben a kártevő-előrejelző hálózat adataira alapozva időzítik, indítják a jól irányzott kezeléseket. Pontosan kiszámolják a szertöménységeket, és a vegyszereket precíziós permetezőgépekkel juttatják ki az előírt mennyiségben. Az élelmézés-egészségügyi várakozási idővel sem könnyelműsködhetnek, hiszen bármikor „befuthatnak” szűrőpróbaszerű ellenőrzésbe.

A kutatás elemzői nem állítják és magam sem gondolom azt, hogy a kispiazi zöltségek, gyümölcsök fogyasztása minden esetben egészségi kockázattal jár, sőt szeretném is hinni, hogy minél több kistermelő gondos alapossggal jár el a növényvédelemben. A frissen, aznap hajnalban szedett termés ugyanis sokkal csábítóbb, mint a sok száz kilométert megjárt, több kézen átment, a pultokon napokig várakozó, kissé viselt változata.

Algéier Wendy

EURO®
PARKETT

LAMINÁLT PADLÓ
PVC SZŐNYEG

FÜRE LÉPNI SZABAD!

TERMÉSZETESEN MŰFŰ!

Már 3690- /m² -től

Bp., 1173 Pesti út 240.
www.europarkett.hu

Tel.: +36 1 258 1371
Mob.: +36 20 26 26 700

Kertbarát

BEMUTATJUK

- 6 Árnyéki évelők
- 20 A legellenállóbb rózsák

- 24 Részegítő illatok

- 28 Erős, aromás illat
- 40 Ötéves „A legszebb konyhakertek” mozgalom

- 42 A bodza
- 44 Közösen könnyebb
- 46 A papír
- 52 Tollas fürtök és bugák

IDEGEN TÁJAKON

- 16 A Boboli-kert

KERTEK-EMBEREK

- 8 Balázs Péter

- 12 Vegyszerek nélkül

IDŐSZERŰ

- 31 A virágok ajándéka
- 36 Fagyoszentek után

ITTHON

- 38 A bibircsvirág

KERTÉSZPALÁNTA

- 50 Borsószem királykisasszony

VENDÉGLÁTÁS

- 56 Könnyű léptű május

MAGOT KÜLDÜNK

- 67 A jeneszter

KÖSSÜNK VIRÁGOT!

- 58 Elsőáldozásra
Kerek és színes
Tűzött csokor
Papírvirág

- 64 Posta

VIRÁGÁGYÁSOK A KERTBEN

Árnyéki évelők

Az árnyéki évelők között kevés olyat találunk, amely élénk színekben pompázik, többségük (hunyor, szellőrózsa, odvas keltike, szívvirág, tüdőfű, nefelejcs)

inkább tavasszal nyílik. Nyáron a pasztellszínekben virágzó árnyékliliomok, a tündérfürt és a sisakvirág mellett a gyönyörű levélzetű páfrányok, tűzesők, gólyarorok, sások, árvacsalánok színes választékából szemezgethetünk.

A természetben az erdei aljnövények az erdő nyújtotta szélvédelmet, a kiegyenlített mikroklímát, a párás levegőt és a humuszban gazdag talajt élvezik. Kertünkben is hasonló körülmények közé ültessük őket. Az árnyékos belső udvart ugyanúgy díszíthetjük árnyéki növényekkel, mint a kert nagyobb fái alatti cserjecsoportok északi, keleti oldalán lévő területeket.

Gyomláljuk ki és az ásás során javítsuk szerves anyaggal a talajt. A legigényesebb árnyéki növények, a páfrányok árnyas vagy félárnyékos fekvésben, humuszos, jó szerkezetű talajban, vízzel rend-

Különösen a nyári hőségben értékeljük kertünk árnyas zugait. Hogy ne csak kellemesen hűvösek, hanem szépek is legyenek, a fák alatti fényszegény területeket is díszítsük virágzó vagy levéldísznövényekkel.

szeresen ellátott helyen érzik jól magukat. Az árnyéki növények naposabb, meleg fekvésben többet párologtatnak, vízigényük megnő, ezért figyeljünk a rendszeres öntözésükre.

Ősszel hagyjuk a talajon a lehullott lombot, valamint a visszahúzódó évelők elszáradt leveleit. A tél folyamán azok védik a talajfelszín közelében levő rügyeket az erős fagy károsító hatásától, nyáron pedig csökkentik a talaj kiszáradását és a gyomosodást.

Az árnyéki évelők talaját ne bolygassuk kapálással, csak húzkodjuk ki a betévedt gyomokat.

Ambrus Mária Zsófia

A SZERZŐ ÉS A TERRANOVA NÜRSERIS FÉLVEZETEI

Athyrium Dres Dagger

Bergenia Pink Dragonfly

1. FARKASSZŐLŐ (*Paris polyphylla*)
2. ÁRNYÉKLILIOM (*Hosta sieboldiana* 'Elegans')
3. SZÁLKAFŰ (*Hakonechloa macra* 'Aureola')
4. POLOSKAFŰ (*Cimicifuga racemosa*)
5. ERDEI HÖLGPÁFRÁNY (*Athyrium filix-femina*)
6. ÁRNYÉKLILIOM (*Hosta* 'Frances Williams')
7. CSILLAGMETÉNG (*Amsonia hubrichtii*)
8. ERDEI BORKÓRÓ (*Thalictrum aquilegifolium*)

1. FÖLDITÖMJÉN (*Pimpinella major* 'Rosea')
2. ÁRNYÉKLILIOM (*Hosta* 'Gold Standard')
3. KÍGYÓSZAKÁLL (*Ophiopogon planiscapus* 'Niger')
4. INDÁS ÍNFŰ (*Ajuga reptans*)
5. TÉLÁLLÓ FUKSZIA (*Fuchsia magellanica*)
6. VASKOS BÖRLEVÉL (*Bergenia crassifolia*)

Újdonságok, régiségek

A csendes budaligeti utcában takarosán beültetett előkert előtt állunk meg. A ház előtti tágas kertben három, tekintélyes méretű fenyő posztol, közvetlenül mögöttük – mintha régi idők óta ottalmaznák – az egyedi megjelenésű ház a karcsú, íves ablakaival.

Fenyők és diófák

– Pedig bőven nem egyidősek, a ház alig 20 éve épült, ők pedig hárman vélhetően már sokkal korábban itt álltak. Amikor feleségemmel, Csillával megvettük a telket – nyugodtan nevezhetem annak, hiszen csak egy kis vityilló állt rajta –, még üdülőövezet volt ez a környék. Miután összeházasodtunk, nagyon vágytunk zölddel körülvett saját otthonra. A színházi világ meleg és sötét helyhez köt, jól esik utána megpihenni a természetben, a friss levegőn. Nagyszüleim, édesapám Kisújszállásra valók, Csilla pedig a Balaton mellett nőtt fel, így vélhetően a gyermekkorunkból hoztuk a természet közelsége iránti vágyódásunkat.

Egy kirándulás alkalmával találtunk rá erre az eladó telekre. A három gyönyörű fenyő mellett két diófa is állt hátrébb a kertben, a kisebbik már évekkal ezelőtt, a nagyobbik pedig tavaly pusztult el, valamilyen betegség támadta meg. Még meg is sirattuk, annyira fájt, hogy már nem ülhetünk többé az árnyékában. Fája itt áll felaprítva – mutat a kerítés melletti hosszú farakásra – a hideg napokat várva, hogy két kandallónk valamelyikében adjon majd meleget.

• A fenyők alá nehéz növényeket telepíteni, itt viszont remekül sikerült.

– A fenyők jókora mérete megengedte, hogy több méter magasságig feltisztogassuk az ágait, így szinte az egész terület felszabadult alattuk. Csillával kertészeti lapokat, könyveket bújva kitaláltuk, mi kerüljön alájuk. A cserjék és az évelő növények közeit nyárra egynyári virágokkal ültetjük be, ennek feleségem a nagy

Balázs Péter neve hallatán talán nincs is olyan korosztály, akiben ne idéződne fel valamilyen kedves tévés, vagy színházi emlék. A felnőttek – idősek és fiatalabbak egyaránt – felejthetetlen, gyakran komikus tévéfilmes szerepeire, színházi és szinkronszínészi alakításaira emlékezhetnek, de a legfiatalabbaknak is ismerősen cseng a hangja, hiszen a nagy Ho-Ho-Horgásznak és Mekk Eleknek kölcsönözte a hangját. A színész, rendező, színházigazgató budaligeti otthonában jártunk.

szakértője. Csodákra képes, bármelyik-hez hozzáér, az rövid időn belül virágba borul, *meséli nevetve, őszinte rajongással*. Minden apró részlet az ő keze munkáját dicséri. Megteremt a nyugalmat az izgó-mozgó ember mellett idestova 50 éve.

Színpad itt is, ott is

Miközben hátrasétálunk a kertbe, megtudom a házról, hogy kanadai faszerkezetes ház, egyenesen Vancouverből érkezett. A mesterek itt szerelték össze, majd vakolatot kapott, így nem is látszik rajta, hogy ilyen újszerű technológiával épült.

– Az elsők között voltunk itthon, akik ilyet rendeltünk. Lám-lám, azt mondják, hogy konzervatív az ízlésem, mégis szeretem kipróbálni az újdonságokat.

Úgy gondolom, az újdonságok és a hagyományos dolgok helyes aránya tesz boldoggá. A színházi repertoár összeállításánál is körültekintő vagyok: a nagyszínpadra klasszikus, széles nézőközönséget vonzó darabok valók, de az újszerű, kortárs műveknek is helyet kell adni a kis színpadokon. A szolnoki Szigligeti Színház közönségének visszajelzései alapján egyetértetek velem, tavaly 105 ezer ember nézte meg az előadásainkat. A jövő évadra szóló műsortervünk is eklektikus, sokféle stílust vonultat fel: bemutatjuk a Fizikusokat, Shakespeare Macbethjét, a Fekete Péter című zenés játékot, a Csoportterápia musicalt, illetve a Lili bárónő operettet élőzenével, a szolnoki szimfonikusokból kivált 40 tagú zenekarral. Óvatosan kell azonban bánni az újdonságokkal, nem mindig hoz boldogságot a hagyományoktól való teljes elszakadás, meg kell találni a helyes arányt. A klasszikus értelemben vett színházi eszmény sajnos odalett. Sokat töprengek azon, vajon ki alapítja meg, hogy mi az érték?

Az életem annyira egybeforr a színházzal – láthatja, még a kertről is erre teremem a szót –, hogy kicsit az otthonomba is beleálmodtam. Enyhén lejtős a telek, így kis színtelölások tagolják a belső tereket, minél kevesebb szögletes részletre törekedtünk, a lépcsők is ívesek, mint a színpadi díszletekben.

• *A színpadról hazatér a színpadra.*
– Ennél elképzelni sem lehet jobbat! – *nevet nagyot.*

• *Szolnoki elfoglaltságai hagynak időt élvezni az itthonlétet?*

– Minden évadban egy előadást rendezek, és egyben szerepelek. Idén a My Fair Ladyben játszom az apát, és a Naftalin című darabot rendezem. Ezen kívül még igazgatói teendőim is Szolnokhoz kötnek, így hetenként 2-3 napot ott töltök – van egy „legénylakásom” –, a többi itthon.

KISS GERGELY FELVÉTELEI

Olyankor fűvet nyírok, ha a feleségem nem látja, a létrát is előhozom, és kitisztítom az esőcsatornát. A kerti munka frissen tart, csinálom, amíg Isten engedi.

Amit a színházban félbehagytunk...

Közben a borongós idő ellenére kime-részkedünk a nappaliból, hogy megnéz-

zük a ház mögötti kertrészt. A terasz mögött tágas medence uralja a teret.

– Négy fiúunokám paradicsoma ez, a legkisebb egy, a legidősebb pedig kilenc éves. Nagy hancúrozást csapnak itt nyaranta és jól megdolgoztatják a nagypapát, no meg az édesanyjukat, *meséli nevetve.*

A medence miatt síkra alakítottuk a felszínt, így a kert végében lépcsőn jutunk egy ala-

csonyabban fekvő részre. Ott most kis kertátalakítás folyik, ugyanis a mögénk épült ház miatt csökkenteni szeretnénk a belátást. Leyland-ciprusból ültettünk sövényt, hogy minél előbb takarjon. A többi cserje közül is kipusztul időnként egy-egy, most éppen ez a *Weigela, mutat a gyéren leveles, bordó lombú cserjére.* A csaknem 20 éves kertben ez törvényszerű, elfogadjuk, hogy soha nincs kész, hozzá kell nyúl-

ni. A nagy munkákban kertész segít, minden mást mi magunk csinálunk. A cserjék közül itt-ott kedves szobrok bukkannak elő. Régiségkereskedőktől származik mindegyik, a kert hangulati elemei, tudom meg vendéglátónktól. A sokszögletű szaletli egyedi, mégsem hivalkodó épített eleme a kertnek. Balázs Péter sebtiben felnyitja az oldalait, és máris látszik, milyen remek kerti pihenőhely.

– Spanyolországi emlék hatására ötlött fel bennünk, hogy mi is szeretnénk ilyet. Ha felnyitjuk az oldalait, a szaletli bárpulttá válik, amire támaszkodni lehet. A szolnoki társulat tagjait tíz éve minden évben meghívom ide, sütögetünk, iszogatunk, és közben tovább beszéljük, amit a színházban félbehagytunk.

Algeier Wendy

VEGYSZEREK NÉLKÜL

Sokunk képzeletében él egy olyan kert, amiben vegyszeres beavatkozások nélkül minden megterem, egészséges zöldségeket, gyümölcsöket ad az asztalunkra, és ráadásul még szép is. Ilyen Sipos Márta kertje a fővárostól alig 30 kilométerre, a Duna bal partján fekvő kis településen, Majosházán. Zöldségek, gyümölcsök, fűszer- és gyógynövények, és közel száz tő rózsza népesíti be. Idén először szerepel a Kertnézőben mozgalom programkínálatában.

Majosháza csendes, Duna menti kis település, egyetlen szomszédjuk, Szigetcsép is a Duna túloldaláról integet át nekik. Sipos Mártának kertjében azonban nagy a sűrűség-forgás a borongós hétfélig délutánon, kerti kemence épül, épp az alapját betonozzák.

– Régi vágyam a kerti kemence, sokat sütök kenyeret – egyelőre sütőben –, alig várom, hogy megízleljem a kemencében sültet.

Csak százan

A hagyományos, keskeny-hosszú, 4000 négyzetméteres vidéki porta minden lépésnél mutat valami érdekességet, már a kapunál elidőzünk. Az előkertben a házi-asszony kedvencei, a rózsák kaptak helyet. – Sajnos az idei tél nagyon cudar volt, sok tő kifagyott, vagy erősen visszafa-

gyott, főleg az idősök sínylették meg a hideget. Ahol nagyon fájó volt a hiányuk, ott már pótoltam néhányukat, így most „csak” százan vannak, *meséli Márta nevetve*. Magam is csodálkoztam, amikor összeszámoltam őket, annyira nem uralkodó növényei a kertnek, csak felbukkanak itt-ott.

A ház mellett dús virágú mezőt idéz a kert, természetes harmóniában sokféle növény él együtt. A legmeglepőbb talán az éppen nyíló vérehulló fecskefű jelenléte.

– Itt a talán kihajtó öreg zsályatövet takarogatom velük, de máshol is meghagytam belőlük, hadd viruljanak, aztán ha elnyíltak, kihúzgálom őket a baromfiak nagy örömeire. Nekem tetszik ez a vegyes összkép, szerintem nem kell mindig mindennek teljesen rendben lennie, inkább meg-

próbálok együtt élni a növényekkel. A Kertnézőben csapatának is mondtam, amikor elhatároztam, hogy másoknak is megmutatom a kertem, hogy nálam bizony nem áll minden fűszál egyenesen. A férjem, *Josef* már kissé másképp gondolkodik, német származásából, neveltetéséből eredően nagyobb rendet szeretne, de azért jobbra elfogadja a természetesség iránti „bolondériámat”.

Jó 15 évvel ezelőtt közel sem volt ilyen tarka a kert, a kerítés mentén tujasor, közöttük fű és gyümölcsfák. A telek vége felé lejtő terepet amennyire lehetett kiegyenlítettük, hogy a ház körül egyenes felszín alakuljon ki. Aztán kitaláltuk, hogy legyen felosztva, mi hová kerüljön. Az épp az idő tájt költöző keresztanyám kertjéből is sok mindent áttelepítet-

tünk. Tőle érkeztek a bukszusok, amiktől sajnos a molykártétel miatt tavaly meg kellett válnom. A megüresedő helyek azonban örömet is jelentenek, hiszen megmozgatják a fantáziát, hogy mi kerüljön oda.

A ház mögött még mindig a dísnövényeké a főszerep: sok díszmák készülődik korai nyári virágzásához, lángvirágok, gyűszűvirágok, és persze rózsák, bokrosak, futók, a pergolára, kerti kiülő fölé borulók.

– Az idén a fagykár miatt valószínűleg ritkásabb lesz az árnyék alattuk, több szerephez jutnak majd társaik, a klemátiszok. Tavaly olyan hús, sötétet teremtetek maguk alatt, hogy a fényképeken csak egy fekete lyuk látszik az ültetési helyük helyett. Az óriási ezüsthelyő alatt fából

készült kedves kis „manóházak” sorakoznak, Márta kis unokájával töltött téli délutánjainak becses alkotásai.

Csigákat kacsákkal

Közben hangos ricsajjal el-elszalad előtünk a futókacsa-pár. Olyan gyorsak, hogy fotózni is alig lehet őket. Hasznos segítők a kertben, *mondja Márta*, felkutatják a csigákat, a házasakat egészben „küldik le”. Ha elfogy a készlet, más, talajban található eleség után néznek, az egész csőrük eltűnik a földben kutatás közben. A növényeket nem bántják, de az epernek és a salátának nem tudnak ellenállni. Az első évben, amikor még nem tudtuk ezt róluk, ők szüretelték le a teljes termést. Miattuk és a szedési munkák megkönnyítésére elővigyázatosságból magas ágyakba ültettük mindkettőt, ott nem érik el őket. De

www.kertnezoben.hu

sok más fűszernövény, például snidling, metélő fokhagyma is ott kapott helyet.

Elkerített részen, a zöldségeskertben virágozni készül a borsó, a lóbab, a krumpoli is földben van már, a póré pedig a telet átvészelve, vaskos szárrakkal meredezik az égnek.

– Még egy kicsit rendetlen a kert, szabadkozik Márta, mert várom, hogy kikeljen a körömvirág és az elszórt magról újuló többi növény. Most épp próbáljuk egy kicsit átalakítani a magbeszerzési forrásainkat, igyekszünk megválni a hibrid vetőmagok-

tól. Németországból rendeltünk Demeter vetőmagokat igen borsos áron, remélem sikerünk lesz velük.

Növényeket növényekkel

A kerten hosszában vezető és jobbra-balra leágazó, békebeli téglából rakott utak a fűszer- és gyógynövényes kertbe vezetnek.

– Gyógyteáknak szedem, de a növényeknek is jut belőle. Növényekkel gyógyítom a növényeket, nem használok vegyszereket. Ha nekünk, embereknek is a hasznunkra vannak, akkor miért ne lennének hatásosak

a növényi betegségek, károsítók ellen? A csalán a fő gyógyító növény, azt sokan ismerik. Egy-két napos áztatott leve a levéltetvek ellen jó, erjesztve pedig tápoldatként juttatom ki. A gyökerét is érdemes felhasználni, szintén áztatva a monília ellen véd. A cseresznyét sikerült megvédenem vele, de sajnos a meggyfán elhatalmasodott a fertőzés. A gyermekláncfű tápanyagként jó, a gilisztaűző varádics távol tartja a hangyákat, rutafűvel keverve pedig a kamrába érdemes felakasztani szárítva a molylepkék ellen. A körömvirág-főzetet a palántákhoz használom ültetés előtt, ellenállóbbak lesz-

nek a bele áztatott növények. Egész évben hasznos a fehérüröm-csalán-zsálya vagy a páfránylé-csalán-zsálya hármásának erjesztett leve a növények alá belocsolva. Most éppen a barackfával kísérletezem: zsurlóval, zsályával, körömvirággal és diólevéllel kiegészített erjesztett fokhagymalével próbálom megvédeni a levélfodrosodás ellen. A frissen fejlődött levelek már egészségesegek, remélem hatásos a kezelés.

• *Honnan ez a tekintélyes mennyiségű ismeretanyag?*

– Minden lehetőséget megragadok, hogy bővítssem a tudásomat: előadásokra já-

rok, utánaolvasok, férjem pedig a német nyelvű honlapokat is böngészi. Nemcsak a növényi levek készítése, hanem az egymást segítő növényi társítások létrehozása is nagy tudomány. Legutóbb például azt olvastam, hogy a barackfára is jó hatással van a torma, így ültettem alá, hisz volt máshol belőle bőven.

• *Mindig frissen szedett növényi részeket használ?*

– Ez sok esetben nem lenne megoldható, ráadásul a hatásuk szempontjából sem mindegy, hogy mikor szedjük. A dió levelet például nyár közepén, július elején kell

szedni, akkor egy egész évre valót begyűjtök, pontosabban ez inkább a férjem feladata. Minden gyógynövényt kitábláztam a nevükkel, és pontos leírással, hogy mikor szedhető. Nagyon lelkesen segít, hiszen nekem nem jutna mindenre időm a munka mellett, ráadásul még jógaórákat is tartok itt a kis épületben. Ahogy hazaérek, az első utam a kertbe vezet, és rendszerint ott is maradok. A kerti teendők nem számítanak munkának, inkább feltöltenek energiával.

Algeier Wendy

A BOBOLI-KERT

A város története igen viharos volt, ennek ellenére a késő középkorra virágzó textilipari, kereskedő- és bankárvárossá vált, az olasz szellemi mozgalom és művészet középpontja lett. Mindez túlnyomórészt a Medici-családnak köszönhetően.

A manapság Firenzébe látogató turistákat számtalan művészeti és történelmi látványosság és emlék vonzza, mindenki látni szeretné az UNESCO Világörökség történelmi belvárost.

Az Arno folyó túlsó, déli partján, a város dombos, elegáns villákat rejtő részén található nevezetes Pitti-palotát is sokan meglátogatják, de a mögötte lévő Boboli-kertet (Giardino di Boboli) már kevesebben. Az Uffizi múzeumtól több mint egy kilométer hosszú, fedett, az Öreg-hidat (Ponte Vecchio) is magában foglaló úgynevezett Vasari-folyosón közelíthető meg. Küzdjük át magunkat a hídon nyüzsgő turisták tömegén, és sétáljunk fel a Boboli dombokra a Pitti-palotához.

A Pitti-palota (Palazzo Pitti) tekintélyes (205 méter hosszú) reneszánsz épület. Hatalmas kváderkövekből álló monumentális, ám egyszerű falai a 16. században épültek, végső formájukat az oldalszárnyakkal a 18. századra nyerték el. A dísztelen külső családka, nem árulkodik a belső pompáról és a palotában őrzött értékes műtárgyak sokaságáról.

Eredetileg Luca Pitti bankár kezdte építtetni valószínűleg Brunelleschi tervei alapján 1458-ban. Toledói Eleonóra, Firenze akkori úrnője, I. Cosimo de Medici felesége 1549-ben vásárolta a palotát és tág környezetét a tönkrement Pittiktől. Így került a Medici-család tulajdonába, és rövidebb időket kivéve ez volt a magánrezidenciájuk egészen a család kihalásáig, 1737-ig. A város „hivatalos” főépülete, kormánypalotája továbbra is a Palazzo Vecchio maradt. A híres építész, festő, műtörténész Giorgio Vasari által tervezett fedett folyosó a közvetlen összeköttetés érdekében épült 1560-ban. A palota egyes részeit a Medici-ek többször bővítették és átépítették.

Toszkána!
Kinek ne dobbanna meg a szíve a csodás Itália bizonynal legvonzóbb vidékének neve hallatán.
Kies, hullámozó táj, csinos falvak, ősi városok, szőlőskertek, olajfaligetek, sötétlő ciprussorok, finom borok, prima ételek.
Azután ott a nagyszerű Firenze, Toszkána ékköve, az Arno folyó két partján elterülő székvárosa.
Neve összeforrott a Mediciekkel és a reneszánszal.
Pénzünk, a forint e város nevéből, hajdani aranypénze után kapta a nevét.

A palotában látható a gazdag Pitti Képtár, többek között Raffaello, Botticelli, Fra Bartolomeo, Tiziano, Allori, Filippino Lippi, Perugino, Tintoretto, Caravaggio, Van Dyck, Dürer, Rubens és sok elsőrendű olasz festő képeivel. A királyi lakosztályok (a Medici-család 14 lakosztálya) pompáját freskók fokozzák. Fölkereshetjük a Modern Művészetek Múzeumát, a Ruhamúzeumot, az Ezüstmúzeumot, vagy a Hintómúzeumot is.

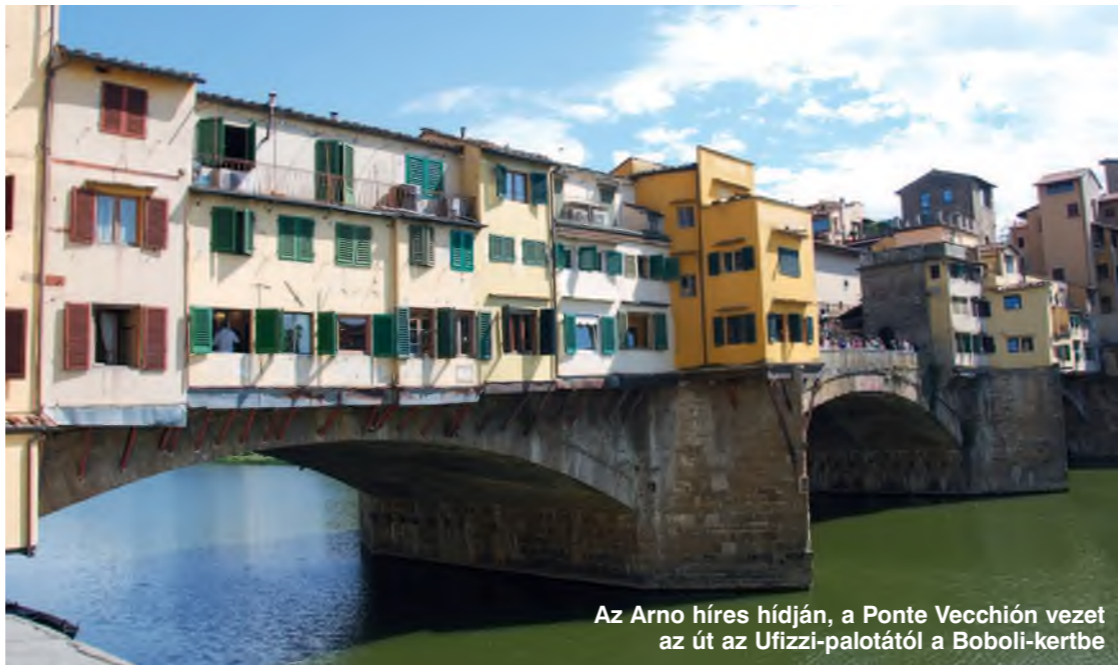
A palota udvari frontjáról közvetlenül kiléphetünk a Boboli-kertbe. Toledói Eleonóra a palota megszerzése után az 1550-es években azonnal megkezdte a kert kialakítását, amely a 17. században már többé-kevésbé elnyerte a mai formáját. Tribolo, Ammanati, Vasari és Buontalenti dolgoztak a tervezésén és kivitelezésén. A mindent egybevéve 45 hektáros kert a domboldal felé fut, az itáliai késő reneszánsz stílusú történelmi kertek egyik legszebb példája. Tengelyszerűen futó, hosszú kavicsos sétautak, antik hangulat, grották, lépcsők, kerti templomok, pavilonok, szökőkutak, medencék, számos szobor és emlékmű, pompás fasorok és stílusának megfelelően a mértani szabályosság jellemzi. A Medici-család fényűző magánkertjéből – ritkán használták fogadásokra, ünnepekre – nagyszerű kilátás

A kert tengelyében fut az öreg ciprusok (Cupressus sempervirens) által szegélyezett Viottolone

Öreg paratölgy (Quercus suber) tekint alá az egyik teraszról

Az Arno híres hídján, a Ponte Vecchióon vezet az út az Uffizi-palotától a Boboli-kertbe

A Michelangelo által tervezett Lovagok kerti lakja

Az Amfiteátrum a szoborfülkékkel

Rekonstruált pompeji villa a kertben

nyílik a folyó túlszélén elterülő óvárosra. A kert vízellátását bonyolult öntözőrendszer kiépítésével, az Arnóból oldották meg.

Az épület mögött félkörösen kialakított terület az Amfiteátrum (1637). A körbefutó lépcsőzetes kőülőke-sorok mögötti fülkékben a Mediciek által gyűjtött szobrok másolatai láthatók. A fókuszpontban kisebb egyiptomi obeliszk (Luxorból került oda 1789-ben) és a Caracalla termáiból származó római kád áll. Az épület főtengegyében lévő amfiteátrumtól kettős lépcsősor vezet a dombra. Az első teraszon látható Articsóka-szökőkút nyolcszögű medencéjét szobrok és bronz liliumok díszítik. A lépcsőkön tovább haladva a nagy medence közepén kiemelkedő, bronzból készült Neptunus-szökőkúthoz jutunk, amely *Stoldo Lorenzi* munkája (1565–1568). A firenzeiek tréfásan „villakútnak” nevezik Neptunus háromágú szigonyára utalva. A dombtetőn *Giambologna* nagyméretű fehérmárvány-szobra, az *Ausztriai Johannáról* mintázott Bőség emelkedik.

Mögötte a kert sarkát a sokszögű Belvedere erőd foglalja el. A főtengegyel szöglet zár be a kert szerkezetében jelentős szerepet játszó *Giulio Parigi* által tervezett, öreg ciprusfák szegélyezte, hosszú, meredeken ereszkedő második tengely, a Ciprus Allé vagy Viottolone („ösvény”). A sok szoborral díszített sétaút számos teraszon keresztül, szökőkutakat, vízmedencéket érintve fut le a Porta Romana közelébe, ami hajdan a városfal egyik kapuja volt. A Viottolone két oldalát szabályos ígetek (boszkék) szegélyezik, bennük kacskaringós, rejtett ösvények. Az egyik leglátványosabb kerítészet a Viottolone alsó végénél az Isoletto ovális sziget, dús növényzettel szegélyezett tó közepén. A szigetre díszes híd vezet. Ott látható az Óceán-szökőkút, közelében Perseusz és Androméda szoborcsoportja emelkedik ki a vízből.

A Habsburg-Lotaringiai időkben, a 18. században épült Kávéházat (kétemeletes hengeres tornyocska) és a palota közelében a Narancsházat is érdemes fölkeresni, mindkettőt *Zanobi del Rosso* tervezte. A Narancsház vagy oranzseria (érdekes módon az olaszok „citromháznak”, *limonaia*nak nevezik) most is a mives nagy terrakotta edényekben tartott citrusfélék telettésére szolgál. Nevezetes építmény, a Lovagok Kerti lakja (*Casino del Cavaliere*) áll a kert legmagasabb pontján, a sáncnak nevezett kiszögélés peremén. *Michelangelo* építette 1529–1530-ban, most ott van a porcelánmúzeum. Környékén a Lovagok Kertjében bazsarózsákat és rózsákat ültettek.

A lombok között a távolban feltűnik a város

Az Isoletto környékét magas nyírott sövények határolják, középen az Óceán-szökőkút

Az Ősz fehérmárvány manierista szobra a cipruslombok alatt

Viharvert cédrusmatuzsálem (*Cedrus libani*)

A luxori obeliszk az Amfiteátrum közepén

A dák rabszolga szobrát a Mediciek hozták Rómából, eredetileg Trajánusz Fórumán állt

A Nagy-grotta értékes domborműveket és szobrokat rejt

Hosszasan sétálva nemcsak az egyenes főutakon, de a róluk nyíló kanyargós melléksétányokon is úgy érezhetjük, hogy szabadtéri múzeumban járunk, újabb és újabb meglepetésekre bukkanunk. A Mediciek számos antik római, 16. és 17. századi kiváló szoborral töltötték meg a kertet. A kerthi művészeti alkotások a stílusnak megfelelően többnyire a római mitológiát idézik. A palota közelében lévő Nagy-grotta a Michelangelo-tanítvány *Buontalenti* munkája, három fülkéje Michelangelo Rabszolga-szobrainak másolatait, Giambologna híres Fűdő Vénusz-szobrát és *Vicenzo de' Rossi* Páris és Heléna alkotását foglalja magá-

ban. A Kis- vagy Vulkánusz-grotta (*Grotticina di Vulcano*) rövid sétaútra, a kert szélén található.

Évszázados, hatalmas gesztenyefáival, magyal- és paratölgyeivel, sötétlő ciprusaival, mandulafenyővel, terebélyes cédrusaival, lombkorona-alagútjaival, pergoláival, sövényfalaival, buja, dús örökzöld vegetációjával a Boboli-kert nemcsak Firenze egyik „zöld tüdeje”, de legnagyobb szabadtéri múzeuma is, amely forró nyári napokon árnyas, hús menedéket nyújt az odalátogatóknak. Firenze éghajlata meleg mediterrán, nyarai forrók, sok eső esik,

akár évi 1000 mm is, a növények jól érzik ott magukat. A Boboli-kert a műalkotások és a zöld növényekből létrehozott zöld architektúra lenyűgöző és változatos együttese. Tökéletesen megőrizte a hajdani századok hangulatát, számos európai királyi kertre, például Versailles-re is nagy hatással volt és mintául szolgált.

Firenze valóban varázslatos és különleges pontja a világnak. Ha oda látogatunk, a végtelen sok látnivaló mellett szakítsunk időt a Boboli-kertre is.

Kósa Géza

A legellenállóbb

Sok kertbarát szemében még ma is érzékeny, a betegségekre fogékony növények a rózsák. Mi most bebizonyítjuk ennek az ellenkezőjét. Bemutatunk az ellenálló, évi egyetlen permetezéssel megóvható rózsák közül egy csokorra való.

A rózsákra kidolgozott egységes minősítőrendszer létrehozásának igénye az 1950-es években, Nyugat-Németországban merült fel annak érdekében, hogy a termesztők és a vásárlók is tisztában legyenek a rózsafajták használati értékével. *Wilhelm Kordes*-nek köszönhetően jött létre az ADR fogal-

ma, amely a mai napig a rózsák magas minőségének védjegye.

Az ADR (Allgemeine Deutsche Rosenneuheitenprüfung – általános német rózsaujdonság-vizsgálat) a világ egyik legösszetettebb fajtavizsgálati rendszere. A költség-térítéssel tesztelt fajtajelöltek három éven keresztül különböző éghajlati

körülmények között, tizenegy németországi helyszínen figyelik meg. A termesztés során nem permeteznek, a növények szinte spártai körülmények között fejlődnek. A fajtákat három éven keresztül független szakértői testület értékeli, és az eredményeket minden évben konferencián vitatják meg.

Az értékelés során mindegyik fajta száz pontot kaphat a bírálóktól. A télállóság, azaz az áttelelőképesség, a növekedési erély, az illat, az öntisztulási képesség öt-öt ponttal, a bimbó- és virágforma, a virágzás tartama, a színmegtartás tíz-tíz ponttal, a fajta összbenyomása és díszítőhatása húsz ponttal, a levelek gombabetegeivel szembeni ellenálló képessége pedig harminc ponttal értékelhető. Az értékelőrendszer kidolgozói kiemelten fontosnak tartják a fajták betegségeellenállóságát (rezisztenciáját), ezért is ez kapja a legnagyobb pontszámot.

Három év vizsgálati adatait a hannoveri szövetségi fajtahivatal összesíti. Ha valamelyik rózsafajta eléri az összpontszám 80 százalékát, akkor azt fölterjesztik az ADR-minősítésre, ami azonban nem örökérvényű. Ha romlanak valamelyik fajta rezisztenciamutatói, akkor megvonják tőle az ADR-minősítést. (Például a *Mildred Scheel*

Dolomiti

Madame Anisette

A Magyar Rózsatársasággal együttműködve indítottuk el rózsákról szóló sorozatunkat, amelynek most a tizenharmadik részét adjuk közre. Az önszerveződő civil társaság hét éve tevékenykedik aktívan. Kezdő és gyakorló rózsabarátokat fogad tagjai sorába, az igényesebb nemzeti kertkultúra fejlődését ösztönzi.

magyarrozsatársasag.blogspot.com

RÓZSÁK

Perennial Blue

ADR-rózsafajták

Fajtanév (bejegyzés éve, nemesítő)	Típus	Szín	Magasság /szélesség (cm)	Illat (0-5)	A virág tömöttsége (1-3)	Virágátmérő (cm)
Herzogin Christiana (2013, Kordes)	ágyás	halvány rózsaszín	70	4	tömvetelt	5
Rosengräfin Marie Henriette (2013, Kordes)	ágyás	rózsaszín	70	4	tömvetelt	8
Orangerie (2016, Kordes)	ágyás	narancssárga	50×70	1	3	7
Solero (2009, Kordes)	ágyás	citromsárga	70×60	1	3	6
Red Leonardo da Vinci (2005, Meilland)	ágyás	sötétpiros	60×70	3	3	6
Westart (2012, Noack)	ágyás	narancssárga	70×70	1	2	6
Evelin (2015, Noack)	ágyás	égő lazac	70×50	2	3	8
Knock Out (2002, Radler-Meilland)	ágyás	magentapiros	60×60	0	1	6
Aspirin Rose (1995, Tantau)	ágyás	fehér	80×50	1	3	5
Pastella (2007, Tantau)	ágyás	krémfehér	80×80	1	tömvetelt	7
Gräfin Diana (2012, Kordes)	teahibrid/csokros	lilásibolya	100	5	3	8
Madame Anisette (2014, Kordes)	teahibrid/csokros	krém, kajszi lehelettel	120×50	5	3	8
Schloss Ippenburg (1996, Meilland)	teahibrid/csokros	halványrózsa	130	5	3	12
Elbflorenz (2006, Meilland)	teahibrid/csokros	fuksziarózsaszín	120×70	4	3	10
Romina (2016, Tantau)	teahibrid	élénk rózsaszín	120×110	3	3	9
Sunny Sky (2015, Kordes)	teahibrid	mézessárga	110×90	2	3	10
Charisma (2012, Noack)	teahibrid/csokros	lilásrózsaszín	120×70	3	3	10
Pink Paradise (2011, Delbard)	teahibrid/csokros	rózsaszín	120×80	3	2	8
La Perla (2009, Kordes)	teahibrid	krém	100×70	2	3	9
Inspiration (2005, Noack)	teahibrid	narancsos rózsaszín	80×50	1	3	10
Tourmaline (2016, Delbard)	bokor	fehéres rózsaszín	120×130	3	3	9
Soul (2014, Tantau)	bokor	lilásvörös	120	4	tömvetelt	10
Chateau de Cheverny (2016, Delbard)	bokor	sárga	180×190	4	3	7
Flashlight (2006, Noack)	bokor	rózsaszín	120×90	3	tömvetelt	10
Armada (1993, Harkness)	bokor	halvány rózsaszín	120×70	2	2	8
Hedi Grimm (2014, Lens)	bokor	fehér	120×80	4	2	3
Goldspatz (2009, Kordes)	bokor	sárga	130×120	0	2	9
Gärtnerfreude (2011, Kordes)	kis bokor	málnapiros	60×60	0	3	3
Dolomiti (2009, Kordes)	kis bokor	rózsaszín, krémfehér középpel	60×60	0	1	5
Heidtraum (1990, Noack)	kis bokor	kárminrózsa	80×70	0	2	4
Larissa (2008, Kordes)	kis bokor	rózsaszín	80×60	0	2	5
Knirps (2004, Kordes)	kis bokor	élénk rózsaszín	50×60	0	2	3
Candia Meidiland (2008, Meilland)	kis bokor	sötétrózsaszín, fehér szemmel	70×80	0	1	5
Sedana (2009, Noack)	kis bokor	kajszi sárga	70×70	0	2	5
Laguna (2004, Kordes)	futó	sötétrózsaszín	250	5	tömvetelt	10
Sabrina (2012, Meilland)	futó	krémfehér, rózsaszín középpel	250×100	4	tömvetelt	8
Guirlande d'Amour (1993, Lens)	futó	fehér	300×120	4	3	4
Perennial Blue (2013, Tantau-Mehring)	futó/kúszó	rózsás kékeslila	400×150	2	2	3
Hella (2010, Kordes)	futó	fehér	250×100	2	2	9
Heidtraum Plus (2014, Noack)	futó	kárminrózsa	300×150	0	2	4
Super Excelsa (1991, Hetzel)	futó	kárminrózsa	250×100	0	3	3
Florentina (2016, Kordes)	futó	piros	200×100	0	3	9
Satin Haze (2007, Tantau)	talajtakaró	rózsaszín	60×140	0	1	5
Sonnenröschen (2003, Kordes)	talajtakaró	fehér, élénksárga középpel	25×100	0	1	3
Sommerabend (1996, Kordes)	talajtakaró	égőpiros	40×180	0	1	4
Rally (2008, Boot)	talajtakaró	piros	40×60	0	1	4
Gelbe Babyflor (2015, Tantau)	minirózsza	sárga	60×60	0	2	3
Roxy (2006, Kordes)	minirózsza	lilásrózsa	40×40	0	3	4
Lupo (2007, Kordes)	minirózsza	kárminrózsa	50×40	0	1	3
Medley Pink (2006, Noack)	minirózsza	sötétrózsaszín	40×40	0	2	4

Sommerabend

Rally

Solero

Pastella

rózsafajtáról kiderült, hogy érzékeny egy újonnan megjelent levélfelbetegségre, ezért visszavették a minősítését.) Eddig több mint kétezer fajtajelöltet vizsgáltak meg, közülük 178 fajta kapott ADR-minősítést.

A rózsafajták tudatos kiválasztásában segít az ADR-védjegy, hiszen az egészséges lombosított, szép összhatású fajták egész sorát kínálja. A megfigyelt időszakban főképp a gombabetegségekkel szembeni ellenállóságot vizsgálják. Az ADR-rózsák termesztése során évenként egyszeri rovarölő szeres permetezésre szükség lehet. Az automata öntözőrendszerrel ellátott kertekben is szépek, hisz leveleik a párás körülmények ellenére sem lesznek betegek.

Megyesi Éva

BUDAI KERTCENTRUM
Ahol nem csak a növények
érezik jól magukat.

DAVID AUSTIN RÓZSAIBAN ötvöződik az angol rózsák
bódító illata és törékeny bája a modern rózsák folyamatos virágzásával
és széles színválasztékával.

A David Austin rózsák gazdag kínálatával várjuk Kertcentrumunkban!
A teljes választékunk megtalálható honlapunkon.

Cím: II. kerület, Budakeszi út – Szépjuhászné út sarok
Telefon: 30/396-5687, 30/944-8263
Nyitva tartás: H-Sz: 8h-18h V: 8h-16h

www.rozsamania.hu

RÉSZEGÍTŐ ILLATOK

Ha a kertben boroszlán virágzik, már messziről érezhető bódító illata. Egyes források szerint az erdélyi ríszegvirág elnevezés is innen ered.

Erdély hegyeiben a henye boroszlán (*Daphne cneorum*) csak helyenként, de tömegesen fordul elő, így arrafelé jól ismerik. Parfümös illata ellenére talán közelebb áll az igazsághoz, hogy mindig az adott földrajzi hely neve alapján adott neki nevet az egyszerű nép. Van, ahol ríszegvirág (Kalotaszegen a Ríszeg-tetőn), máshol cserevirág, zsoboki virág, ramocsa-virág a neve.

A nemzetség hivatalos magyar neve – a boroszlán – valószínűleg szerb-horvát eredetű, és régebben a nép ajkán a borostyán elnevezéssel keveredett. Tudományos neve (*Daphne*) a görög mitológiai nimfának állít emléket, aki Apolló elől menekült, és segítségül Gaia, a földanya babérfává változtatta. Az ókori

görögöknél a *Daphne* még babért jelentett, ma azonban a körülbelül 70 fajból álló boroszlán nemzetség latin neve.

Örökzöldek vagy lombhullatók

A boroszlánfajok egytől egyig cserjék, a viráguk rendszerint erősen illatos. Akad köztük talajon kúszó törpe, mint a már említett henye boroszlán, és akár öt méter magasra megnövő bokor is, mint a tél végén virágzó himalájai boroszlán (*Daphne bholua*). Eurázsia mérsékelt és mediterrán vidékein, elsősorban hegyvidékeken, néhány faj pedig Észak-Afrikában honos.

A Kárpát-medence egyik ritkasága a murányi boroszlán, amely kizárólag a mai Szlovákiához tartozó Murányi-fennsíkon

A havasi boroszlán (*Daphne alpina*) Európa mészkőhegyeiben honos, nyáron jól viseli a szárazabb időszakokat is

előfordul, május elején bíborban pompázó törpecserje. Ugyancsak különlegesség a Déli-Kárpátokban és a Balkán hegyeiben élő krémfehér virágú brassói boroszlán vagy királyrózsa (*Daphne blagayana*).

A leveleik rövid nyelűek vagy ülők, a legtöbb fajnál szórt állásúak és ép szélűek, alakjuk változó, enyhén molyhosak vagy simák. Örökzöldek vagy lombhullatók, némelyik fajnál ez a téli időjárástól és hőmérséklettől függ. A virágok általában a hajtások csúcán, néha az oldalán, fejecskevirág-

zatban fejlődnek. Érdekeségük, hogy szirmleveleik nincsenek, négytagú, alul csővé forrt, színes csészelevelek alkotják őket. Színük lehet fehér, zöldes, sárgásfehér, de leginkább a rózsaszín és bíbor különböző árnyalatai. Ázsiában sárgavirágú fajtái is élnek. A szín intenzitása ugyanannál a fajnál a hőmérséklet függvényében változhat, hűvösebb időben általában élénkebb, egyes esetekben a bíborszín elnyíláskor lilára vált. A boroszlánok bogzótermése igen mérgező, akárcsak a növény többi része, de az íze nem jó, a nyálkahártyán égető ér-

A selymes boroszlán (*D. collina*) kertészeti fajtái néha nálunk is kaphatók, edényben is könnyen nevelhető, nagyon hálás növények

zést okoz, ezért nem kívánatos, csak a madarak fogyasztják.

A nemzetség a virágok, valamint a jellegzetes illat alapján könnyen fölismerhető, ám a törpe alhavasi fajok egymástól kissé nehezebben különíthetők el. Ez azonban nem nehezíti különösebben a kertész dolgát, mivel élőhelyükhöz hasonlóan kerti igényeik is megegyezők.

A boroszlánok – mind a törpe, mind a nagyobb méretű fajok – már a 19. század első

felében megjelentek Európa és Nagy-Británia kertjeiben. Az angolok igen nagyra értékelik a nagyméretű cserjévé növő himalájai boroszlánt (*D. bholua*), amely enyhe teleken virágzik, és illatával betölti a téli kertet.

Sziklakertbe, edénybe

Nálunk sajnos még ritkán kaphatók, de érdemes őket keresni, mert áprilisban és májusban csodálatos virágaik minden kertbarátot elvarázsolnak. A törpe fajok kiváló sziklakerti növények, és edényben is

Henye boroszlán (*D. cneorum*) hatalmas, bíborszínű foltja sziklakertben

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Murányi boroszlán (*D. arbuscula*) edényes összeültetésben

Brassói boroszlán vagy királyrózsa (*D. blagayana*)

A csíkos boroszlán (*D. striata*) neve a csészeső enyhe csíkozottságára utal. A Keleti-Alpokban, az erdőhatár fölötti sziklagyepekben gyakori kúszócserje. Nagyon hasonlít a henye és a murányi boroszlánhoz, de természetesen még nem terjedt el

jól nevelhetők. A gyökereik levegőigényesek, ezért nagyon jó vízáteresztő, apró murvával vagy perlittel lazított, de tápanyagban gazdag talajról gondoskodjunk nekik, száraz idő esetén pedig rendszeres öntözésről. Többségükben mészkedvelők.

Igyekezzünk úgy ültetni őket, hogy a gyökérzetük hűvösben legyen, bár maga a növény napfénykedvelő, napon bőségesben virágzik, mint félárnyékban. Ezt úgy oldhatjuk meg, ha napos helyre, de nagyobb kövek közé ültetjük, a talaját kőzúzalékkal takarjuk. Ha cserépben tartjuk, akkor inkább mázatlan agyagcserepet válasszunk, amely porózus szerkezete miatt kevésbé melegszik föl, és óvja a túlzott hőtől. A legismertebb természetett törpe fajok a *D. cneorum*, a *D. arbuscula*, a *D. collina* (bíborszínű virágokkal) és a *D. alpina* (fehér virágú, jó szárazságtűrő). Számos nemesített fajtájuk létezik, a nemesítők a dús virágzásra és a zömök termet elérésére törekednek.

Rendszerint április–májusban virágoznak, de a kerti fajtáknál gyakori a nyári másodvirágzás, illetve egész nyáron fejlődnek még virágok a bokron. Így viselkednek például a selymes boroszlán (*Daphne collina*) kertészeti fajtái.

Ha korai virágzásút szeretnénk, akkor az egész Európában honos farkasboroszlán (*Daphne mezereum*) kertészeti fajtáit keressük, ami erdőszéli, tehát inkább félárnyéket és humuszos, üde talajt kedvelő, egy méter magasra növe lombhullató cserje, illatos, rózsaszín virágzatai február–márciusban fejlődnek a csupasz ágak csúcsán és oldalán. Később, a nyár folyamán élénkpiros boggyókkal díszít. A fehér virágú változat sárga termést nevel.

Levegős talajba

Metszeni alig kell őket, nem is igazán szeretik, ahogy az átültetést sem, ha azzal erősen megbolygatjuk a gyökereiket. Próbáljunk olyan helyet választani nekik, ahol hosszú ideig élhetnek. Cserépben nevelt növényt vásároljunk, amelyet bármikor, bolygatás nélkül ki- vagy átültethetünk. Ha mégis muszáj költöztetnünk a bokrot, akkor inkább nyár végén, ősz elején vagy késő tavasszal tegyük, amikor hűvöseks az éjszakák, de a talaj elég meleg ahhoz, hogy a növény gyorsan begyökeresedjen új helyén. Átültetés után egy-két hétig árnyékoljuk, és rendszeresen öntözzük.

A boroszlánoknak alig van kártevőjük. Megtámadhatja őket a takácsatka, különösen a farkasboroszlán és a brassói boroszlán eshet áldozatul, de csak száraz, meleg helyen. A levéltetvek számára elsősorban a fiatal, puha levelek vonzó-

Az alhavasi fenyőerdők szélén egész Európában megtalálható a farkasboroszlán (*D. mezereum*)

A farkasboroszlán élénkpiros termése mérgező

Tarkalevelű hibrid boroszlán (*D. x burkwoodii* 'Variegata')

ak, a törpe alhavasi, borszerű levelű fajokat nem kedvelik.

Levegőtlen, nedves, hűvös helyen gombás fertőzések károsíthatják, sőt, el is pusztíthatják a boroszlánokat. Ezért fontos a levegős talaj és a napos vagy legfőbb félárnyékos hely. Amennyire lehet, tartsuk tisztán a növény környezetét, ne engedjük gyomosodni, az elhalt, lehullott

virágokat és leveleket takarítsuk el, mert gombás fertőzések melegágyai. A levélfoltosodások, illetve a növény hirtelen hervadása, elhalása gombás fertőzésre utal. Ne feledkezzünk el még egy nagyon fontos dologról: olyan helyre ültessük, ahol langyos április végi, májusi estéken üldögélve érezhetjük bódító illatát!

Józsa Kata

ERŐS, AROMÁS ILLAT

**A levendulát
nem kell bemutatnunk
a kertbarátoknak.
E csodás növény
nem hiányozhat
a kertünkben.**

Mediterrán származású félcserje, szereti a napot, a meleget, jó szárazság- és fagy-tűrő, ezért tökéletes választás a mi éghajlatunkra. Különösebb gondozást sem igényel. Ezüstszöld leveleivel már önmagában is díszít, június-júliusi virágzásakor pedig a fehér, a rózsaszín és a lila legkülönbözőbb árnyalatában pompázik. Jellemzőes erős, aromás illatát sokáig érezhetjük, ha végigsimítjuk a szárát vagy megdörzsöljük a kezünkkel. Augusztustól szeptemberig tartó másodvirágzása után vágjuk vissza a hajtások kétharmad részét, hogy ne kopaszodjon föl, és a következő évben is szép, dús bokorban gyönyörködhesünk.

Virágzó, illatozó hajtásait frissen vágva vázába tehetjük a szúnyogok és más rovarok elűzésére. Ha szárítani szeretnénk, csokorba kötve, naptól védett, száraz, hűvös helyre függesszük föl néhány hétre. Kitérő molyűző. A szárított levendula forrázata teának is kiváló, és a fürdővízbe is keverhetjük. Mindkét formában oldja a stresszt, enyhíti az alvászavarokat. Az egyik legsokoldalúbban használható növény, nemcsak díszít, fűszernövényként is felhasználható (a francia konyha előszeretettel használja). Kiváló gyógynövény, kozmetikumok, parfümök alapanyaga. A levendulaolajat frissítő, relaxáló masszázshoz is használják, de fejfájás esetén is érdemes kipróbálni, mielőtt gyógyszerhez folyamodnánk.

A kertben ritkán ültetjük szoliterként, mert csoportosan jobban mutat, nemcsak az illata fokozottabb, hanem a látványa is. Vi-

A VIRÁGOK AJÁNDEKE

Túljutva az előző hónapok fáradtságos, ám hasznos tavaszi kertápolási munkáin, elérkezett a színesítés, szépítkezés, felöltöztetés ideje, amikor megtervezzük a nyári látványt, és fölkeresünk, hogy kiválogassuk a piaci kínálatból a hozzá illő növényeket. Ahogy a fától a gyümölcsöt, úgy a virágoktól a nyári színekavalkádot, formagazdagságot, bódító illatokat és az általuk teremtett harmóniát kapjuk ajándékba.

FRISS SZÍNEK

Bátran válogassunk a szebbnél szebb nyári növényújdonságok közül, és teremtünk velük különböző hangulatot a kerti pihenők körül. A kert szokásos képe a különböző színű vegyes összeállításoktól mozgalmassabbá válik. Az életigenlő friss színek felvidítják a mindennapokat, színes pillanatfelvételei a nyár eseményeinek.

SOKSZOROSAN

A kertbe szánt egynyári, balkon- és évelő növények sokszorosán meghálálják a gondos összeválogatást, az izléses elhelyezést, a figyelmes gondozást. Fontos, hogy a növényeket az igényüknek megfelelő helyre ültessük. A klasszikusok – mint a muskátli vagy a petúnia – mellett a legtöbb nyári kerti virágzó növény fénykedvelő, csak napos helyen bontogatja gazdagon virágait, mutatja meg a fajtára jellemző tulajdonságait, termetét, virágai színét, mintázatát, alakját. A fénykedvelő fajok sokkal kevesebbet nyílnak árnyékban. Az egészséges növényfejlődés alapja a jó minőségű ültetőföld. Laza, levegős közegben a gyökerek gyorsabban fejlődnek, és a szívószál működéséhez hasonlóan könnyebben fölveszik a vizet. Ültetéskor óvatosan, enyhén nyomkodjuk bele a növényt a talajba, hogy a gyökerek hamarabb megkapaszkodhassanak. Megerősödésükig gyakran, később mérsékeltebben öntözzünk. A folyamatosan nedves környezetben tartott „elkényelmesedett” növény gyökerei kevésbé fejlődnek, míg a száraz körülményekhez alkalmazkodó gyökérzet a víz után keresve kiterjedtebben terül szét, és jobban elviseli a nyár szélsőségeit.

MEGVÉDHETJÜK A BUKSZUST

A bukszusokat károsító puszpángmoly kártételét az ágakat széthajtva a bokor belsejébe irányított permetezéssel akadályozhatjuk meg, ott bújnak meg a kisméretű lárvák. A rágásért felelős hernyók a hőmérséklet emelkedésével kelnek ki a tojásokból.

rágtengert alkot, érdemes a teraszhoz, vagy a házhoz vezető sétány mentén ágyásszegélyként ültetni, így nap mint nap élvezhetjük aromás illatát.

A rózsáremek társnövénye, a tövek közé ültetett levendula elújí a levéltetveket (azok előszeretettel telepsznek a rózsára) és a hangyákat, viszont odavonzza a pillangókat, a méheket és a hasznos rovarokat.

Romantikus hangulatú vidéki kertekben és a mértani kertekben (irodakertek, modern kiskertek) is megállja a helyét, hűvös eleganciájával szépen mutat a formára nyírt örökzöld tiszafák és buxusok mellett.

Jánky Noémi

Hold- napptár

2017. május – július

MAJUS					
19. Péntek	Ivó, Milán				
20. Szombat	Bernát, Felícia				
21. Vasárnap	Konstantin, András				
22. Hétfő	Júlia, Rita, Emil				
23. Kedd	Dezsó, Vilmos				
24. Szerda	Eszter, Vanessza				
25. Csütörtök	Órbán, Gergely				
26. Péntek	Füldöp, Evelin				
27. Szombat	Hella, Ágoston				
28. Vasárnap	Emil, Csanád				
29. Hétfő	Magdolna, Léna				
30. Kedd	Janka, Zsanett				
31. Szerda	Angéla, Patrónella				
JÚNIUS					
1. Csütörtök	Tünde, Jusztinusz				
2. Péntek	Kármén, Anita				
3. Szombat	Klára, Cecília				
4. Vasárnap	Bulcsú, Kerény				
5. Hétfő	Frézia, Falme				
6. Kedd	Norbert, Cinlia				
7. Szerda	Róbert, Roberlína				
8. Csütörtök	Medárd, Helga				
9. Péntek	Félix, Annabella				
10. Szombat	Margit, Gréla				
11. Vasárnap	Barnabás, Barna				
12. Hétfő	Villó, Orleusz				
13. Kedd	Antal, Anett				
14. Szerda	Vázul, Heria				
15. Csütörtök	Jolán, Vid				
16. Péntek	Jusztin, Jusztina				
17. Szombat	Laura, Alida				
18. Vasárnap	Arnold, Levente				
19. Hétfő	Gyárfás, Romuald				
20. Kedd	Rajael, Dina				
21. Szerda	Alajos, Leila				
22. Csütörtök	Paulina, Tamás				
23. Péntek	Zoltán, Szulána				
24. Szombat	János, Iván				
25. Vasárnap	Vilmos, Viola				
26. Hétfő	János, Péj				
27. Kedd	László, Sámson				
28. Szerda	Levente, Irén				
29. Csütörtök	Péter, Pál				
30. Péntek	Pál				
JULIUS					
1. Szombat	Tihomér, Annamária				
2. Vasárnap	Ottó, Ottokár				
3. Hétfő	Kornél, Soma				
4. Kedd	Ulrik, Erzsébet				
5. Szerda	Emese, Sarolta				
6. Csütörtök	Csaba, Mária				
7. Péntek	Apollónia, Vilbald				
8. Szombat	Eliák, Edgár				
9. Vasárnap	Lukrécia, Veronika				
10. Hétfő	Amália, Melina				
11. Kedd	Nóra, Lili				
12. Szerda	Izabella, Dalma				
13. Csütörtök	Jenő, Henrik				
14. Péntek	Órs, Stella				
15. Szombat	Órkény, Henrik				
16. Vasárnap	Vallier, Irma				
17. Hétfő	Endre, Elek				
18. Kedd	Frigyes, Milla				
19. Szerda	Emília, Esztella				
20. Csütörtök	Illés, Margaréla				
21. Péntek	Dániel, Daniella				
22. Szombat	Magdolna, Magda				
23. Vasárnap	Lenke, Brigitta				
24. Hétfő	Kinga, Kincső				
25. Kedd	Kriszta, Jakab				

Teilhold Fogyó hold Újhold Növő hold
 Kos Bika Ikrák Rák
 Orszóán Száz Mérleg Skorpió
 Nyilas Bak Vízöntő Halak

Leveinap – olyan zöldségeket érdemes vetni, ültetni, szedni, aminek a levelét fogyasztjuk (pl. csóka, fejes saláta, káposzta)
Termésnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, aminek a „termése” fogyasztható (pl. magok, gyümölcsök, vagy akár a paradicsom, paprika, hüvelyesek stb.)
Virágnap – dísnövényeket és olyan növényeket lehet vetni, ültetni, szedni, gondozni, aminek a virága fogyasztható (pl. brokkoli)
Gyökérnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, ahol a gyökér maga a termés (pl. zeller, burgonya, hagymafélék, répa), továbbá palántázás, dugványozás napjai, a gyökérképződés fokozottan jó
E napokon a föld alatt élő kártevők ellen érdemes védekezni
E napokon a föld felett élő kártevők ellen érdemes védekezni
Ezek a napok kedveznek a maiszészethez
Kert előkészítése, ásás, lalajlazítás
Gyógynövények vetése, ültetése, ezek főszedése. A növények gyógyhatása fokozott
Verméni, raklározni e napon javasolt, valamint a már elvermelt gyümölcs, zöldség átrakására, átválogatására kedvező az idő
Ezek a napokon lehetőleg ne verméljünk, ne raklározzunk, vagy rakjuk át a raklározott terményeket. Rothadástvesztély
Favágás napjai. Ezek a napokon kedvező lal vágni, amennyiben a fa további megmunkálásra szán
Nemesítés, oltás; szemezés napjai
Gombatermesztő közegek kezelésére, oltására, gombatermesztésre kedvező idő
Növényeket ezeken a napokon ültessük át – a gyökérképződés hatékonyabb
E napokon semmiképp ne végezzünk álciteltést, mert kedvezőtlen hatások mutatkoznak a gyökérképződésre. Viszont ilyenkor érdemes gyomlálni
A fák törzsének védelme, fánk ápolásának napjai
E napokon érdemes locsolni a növényeket, ugyanis a lalaj vízmegtartó és a növény vízfólvívő képessége hatékonyabb ilyenkor javasolt a különféle lápanyagokat a földbe juttatni – trágyázás, táplalozás, komposzt szórása
Kerti tavak karbantartása. Fordítsunk figyelmet a rothadt növények eltávolítására, és ilyenkor javasolt az új növények telepítése, valamint a nagy vízigényű növények ápolása
Csigartást! Ezek a csigák elszaporodása elleni védekezés napjai
Ezek a szüret, gyümölcszedés napjai – ilyenkor a lé- és iztartalom fokozottabb
Befőzés napjai – akár melózható is a tartósítószer
Gyepesítésre, fűmagvetésre, hiányzó gyeprészt pótlására ezek a napok javasoltak
Fűvirás napjai

FAGYOSSZENTEK UTÁN

Az idei tavasz megráfalta a kertészeket; több hónapig tartó szárazság, majd hirtelen jött kánikulai meleg után április végén hóesés és fagy köszöntött ránk. A május is tartogathat meglepetéseket, de a megfigyelések szerint a fagyoszszenetek, Pongrác, Szervác, Bonifác végleg elviszik magukkal a hideget, és bátran megkezdhetjük a szabadföldi palántaültetéseket.

ROVARHOTEL

Akár a kertünk díszje is lehet a rovarhotel, amit a megorzást segítő rovarok, illetve a kerti növényeinket megtámadó kártevők természetes ellenségei számára készítünk búvóhelynek, rovarbölcsőnek. A ház körüli hulladékokból is megépíthetjük: fölhasználhatunk hozzá szénával töltött lyukas aljú törött agyagcserepet, nádszálakat, hullott levelet, szénát, mohát, fenyőtobozt, kérget, törött téglát vagy cserépdarabokat, átfűrt farönköket, vagy bármi mást. Arónkfaszetelekbe fűrt 5-10 milliméter átmérőjű, mély lyukakba a különböző méh- és darázs-fajok fészkelnek szívesen, a lyuk méretétől függően kisebb vagy nagyobb testűek. A korhadó anyagban szívesen vernek tanyát a százlábúak, azok aztán előszeretettel fogyasztják a meztelen csigák tojásait, illetve táplálékul szolgálnak az énekes madaraknak. Ez a rész legyen a rovarhotel alapja. A szalmamacsok között a kerti pókok bújhatnak meg. A csomóba kötött üreges

gallyak, szalmaszálak, nádszálak közé a futrinkák fészkelik be magukat, amelyek a levéltetvek, illetve a sárgarépalégy pusztításában segítenek. Hasonló helyet kedvelnek szállásként a katicabogarak és a zengőlegyek, amelyek lárvái a levéltetveket és atkákat falják föl, a kifejlett egyedek pedig a virágok nektárján élnek, így a megporzásban segítenek. A vastagabb üreges bambuszszálak a vadméheknek adnak menedéket, ők az utódnevelés biztonsága érdekében sárral tapasztják be a bejáratot. A fűcsomók közé a fátyolkák telepednek szívesen, azok is adáz ellenségei a levéltetveknek, atkáknak, hernyóknak, pajzstetveknek. A szalmacsomót lehetőleg úgy helyezük el, hogy ne nedvesedjen be, tömjünk meg vele egy nyitott aljú műanyagpalackot. A rovarhotelt a kert nyugalmasabb, szélvédett, naposabb részén helyezzük el, és csalogatónak ültessünk köré nektártermelő vadnövényeket, kerti virágokat, illatos fű-

szernövényeket, például a cickafarkot, gyűszűvirágot, szurokfűvet (oregánót), kakukkfűvet, fehérherét, ökörfarkkórót, bangitát, loncot, szegfűt, izsópot, levendulát, méhbalsamot, mézontófűt (facéliát), verbénát, rózsaloncot, nyáriorgonát, és még sorolhatnánk.

ÉRÉSKOR TÁMAD

A vékony héjú, lédús gyümölcsök, így a cseresznye, a szeder, a málna, a szamóca, a fekete ribiszke, az áfonya, a bodza és a füge a néhány éve hazánkban is előforduló, Ázsiából betelepült muslicafaj, a pettyes-szárnyú muslica kedvencei.

Az apró méretű, csupán 2-3,5 milliméteres

sárgásbarnás színű, piros szemű légyfaj a hímek szárnyának végén látható sötét pöttyről kapta a nevét. Ez különbözteti meg a cseresznyelégytől, aminek csíkos a szárnya. A fejlettebb korban 5-6 milliméteres lárvák (nyüvek) fehérek. A kifejlett legyek védett helyeken, pl. komposztban, raktárban telelnek át. Nálunk évenként 1-3 nemzedéke fejlődik, Dél-Európában akár 12 is követheti egymást. A gyümölcsben és a talajon bábozódik, a kifejlett légy nagy távolságra képes repülni.

Más muslicafajoktól eltérően a pettyes-szárnyú muslica nem a rothadó, túlérett, hanem az érett vagy zsendülő gyümölcsökbe rakja le 1-3 tojását. Éppen ezért az ellene való elsődleges védekezési mód a megelőzés. Rajzását könnyen elkészíthető

sárga ragacsos lappal kiegészített almborecet-csapdák kihelyezésével figyelhetjük meg. Ha megjelenik, akkor a gyümölcsöket a lehető legkorábbi időpontban szedjük le, és talajba forgatással semmisítjük meg. A kártevő lárváival fertőzött gyümölcsöket ne komposztáljunk.

Szükség esetén a gyümölcsérés elején kezdjük meg a kémiai védekezéseket az adott kultúrában a kártevő ellen engedélyezett készítményekkel, 5-14 napos időközönként, az étellemezés-egészségügyi idők szigorú betartásával.

Ha komoly gyanúnk merül föl a pettyes-szárnyú muslica jelenlétével kapcsolatban, akkor értesítsük az illetékes megyei növényvédelmi hatóságot (elérhetősége a Nébih honlapján: portal.nebih.gov.hu).

KÉSZÍTSÜNK KÁPOSZTAGALLÉRT

A szabadföldbe ültetett káposztafélék fiatal palántáit megvédhetjük a káposztafély lárvájától, ha a tő köré filcből, vagy kiselejtezett padlószőnyegből készített gallért fektetünk. Fontos, hogy a vizet átengedje, és ne pöndördjön fel, ha nedvesség éri. A káposztafély közvetlenül a palánta gyökérnyaki részéhez közel, a talajba helyezi a tojásait. A kikelő lárvák a gyökereket károsítják, de előfordul, hogy a szárba és a levélnyélbe is berágnak. A palánta lankadni kezd, a leveleken ké-

kes elszíneződés jelenik meg, végül a növény elpusztul. A káposztafély tojásrakását előzhetjük meg a káposztagallérral. Elkészítéséhez egy CD-t körberajzolunk a filcdarabon, majd kivágjuk a kört és bevágjuk a közepéig, ahol még egy rövid Y-bevágást ejtünk, hogy a palánta szárához illeszthessük a posztókorongot. Alaposan öntözzük be a növény tövét, hogy a talajhoz tapadjon, ne fújja le a szél. A gallért érésig a növény körül hagyhatjuk. Olcsó és egyszerű, vegyszermentes megoldás.

GYÜMÖLCSSÖVÉNYEK

A szabad formák mellé visszatérnek a kertekbe a barokk kort idéző szabályos elrendezések és az alakfák, amik gyümölcsfákból is kialakíthatók. A sövénynek nevelt gyümölcsfák mutatósak, tértárolóként is megállják a helyüket, szűk kertekben helyet takaríthatunk meg velük. Fal mellett nevelve oldják a tűzfalak, téglakerítések komorságát. Diszítéértük mellett jó lehetőséget nyújtanak arra, hogy kis helyen almát, körte, kajszit vagy őszibarackot termeljünk. A fajtaválasztásnál gondoskodjunk porzófajtaról, vagy öntermékenyülő változatot vásároljunk.

Nagyon fontos, hogy napfényes helyre tervezzük a gyümölcsösövényt. Ha déli fekvésű a tűzfalunk vagy kerítésünk, akkor bátran nevelhetünk mellette kajszit és őszibarackot. A körte számára szélvédett helyet válasszunk. Az almát közvetlenül a „falra is lapíthatjuk”, a kajszit és őszibarackot a faltól kissé távolabb kialakított támrendszerre futtassuk, hogy jól levegőzzön a lombja. A legmegfelelőbb, ha délre vagy nyugatra néz a sövényfal.

A két leggyakoribb sövényforma a 4-6 méter magas olasz palmetta, más néven ferde karú sövény, valamint az alacsonyabb, 2,2-2,5 méteres, törpe alanyra oltott Haag-sövény, illetve annak egy változata, a Hungária-sövény. Mindegyikük sudaras, téglal-

ap vetületű koronaforma. Sudár nélküli sövényformák a Bouché, Thomas, Delbard elnevezésű kialakítások.

A gyümölcsfa növekedését az alany határozza meg, így ha kevés a helyünk, és kis fát szeretnénk, akkor törpe alanyra oltott fát vásároljunk. Ha nagyobb teret kívánunk fedni vagy határolni, akkor közepes növekedésű alanyon nevelt egyéves oltványt, lehetőleg suhángot szerezzünk be, amelyet két, egymással szemben álló rügyre metszünk vissza. A következő év július-augusztusában az azokból fejlődött hajtásokat vízszintesen, a fal mellé erősített lécvázhoz, vagy a támrendszer huzalához kötözzük. Annyi hajtáspárt hagyjunk meg, ahány ágemeletet szeretnénk. Néhány faiskolában készre alakított fa is kapható.

A korona kialakítása után is formálnunk kell a fát. Nyáron válogassunk a hajtások közül, és a maradékat 5-8 levélre csipjük vissza, a fattyúhajtásokat pedig többször távolítsuk el. A lombzat és a termés egyensúlyának fenntartásához a gyümölcsritkítás is elmaradhatatlan része a gyümölcsösövény ápolásának. A kész gyümölcsösövényt a további években már csak évenként kétszer, a nyár végén és télen kell metszeni.

Összeállította: Pap Edina

Vízköti kristály

DCM Aquaperla®

Kwizda
Agro

Táplálunk és védünk

A GYÖKÉRAKKUMULÁTOR:
MINDIG ÉS MINDENNEL FELTÖLTVE!

A tápanyagokat is megköti!

www.kwizda.hu

A BIBIRCSVIRÁG

Az orchidea szó hallatán hatalmas virágú, színpompás trópusi növények jelennek meg a szemünk előtt.

Hazai képviselőik, a kosborok – bár sokkal kisebbek a virágaik – színben és formagazdagságban sem maradnak el trópusi rokonaiktól.

Több mint 70 fajuk él Magyarországon.

A bibircsvirág néhol olyan tömegesen virágzik, hogy rózsaszín tölle az egész mező.

A szúnyoglábú bibircsvirág (*Gymnadenia conopsea*) Magyarországon a hegyvidékeken és a síkvidéken is előfordul, többek közt a Gödöllői-dombság,

a Bükk-vidék, valamint a Cserhát területén. A Mátrában is megtalálhatók állományai, valamint Budapesthez közel Dabason és a kunpeszéri réteken virágzik.

Földön lakó, mézszedelő orchideaféle, lápréteken, sziklagyepekben, pusztafüves lejtőkön, kaszálókon, gesztenyésekben nő. Májustól júliusig nyílik, virágait lepkék porozzák be. Az első virágok átlagosan

hét évvel a csírázás után jelennek meg rajta.

A kosborfélék családjának tagja, fél méternél is magasabbra nő, karcsú terméltű kosborfaj. Vékony szára hengeres, nem

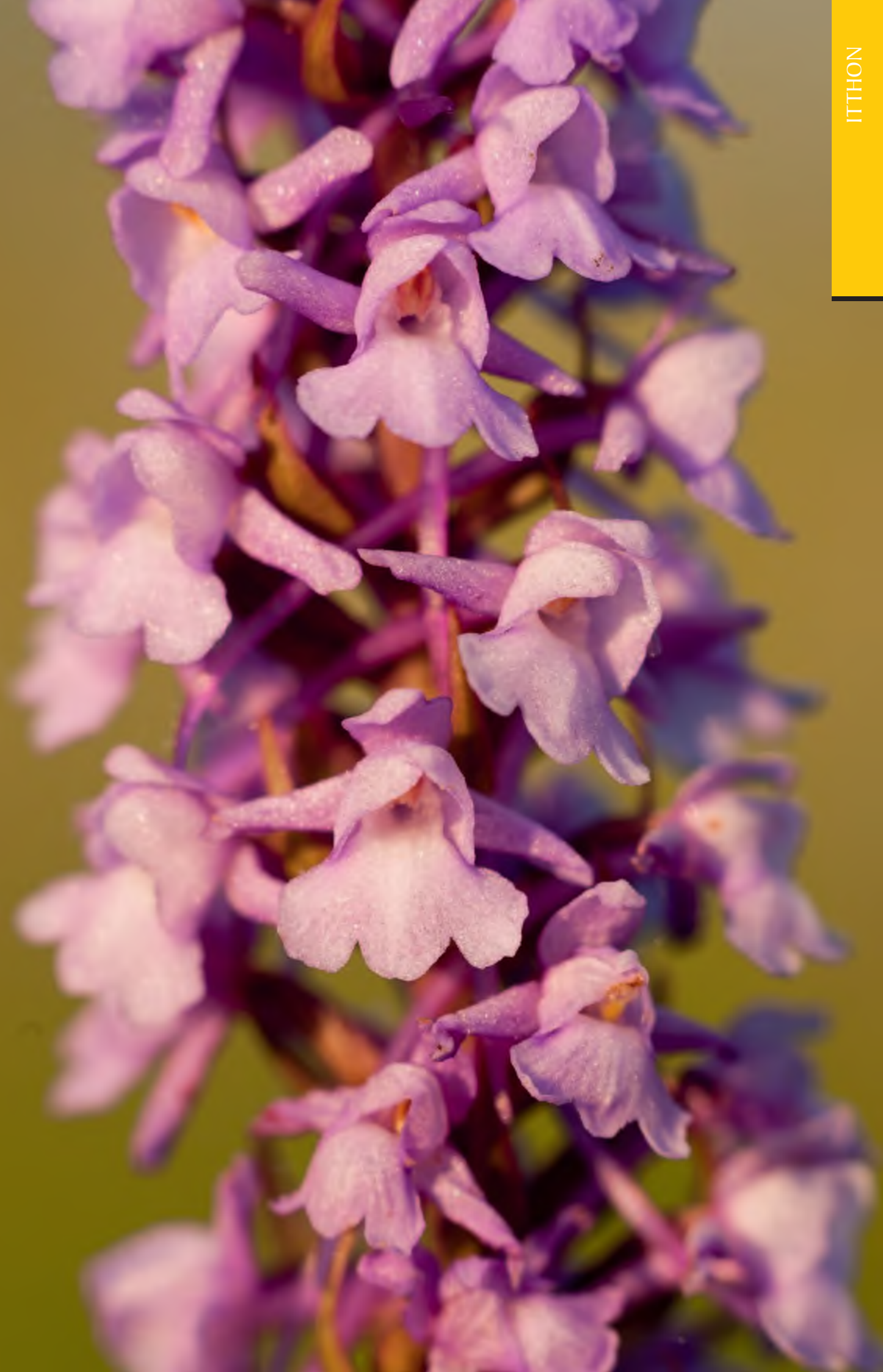
elágazódó, a levelek keskenyek, lándzsa alakúak, a szélük ép. A rózsaszín virágok a szár csúcsán keskeny, hosszú fürtben nyílnak, a virágok kicsik, illatosak, a színük a halvány bíborvöröstől a rózsaszínen át a fehérig változhat. A mézajak széles, három egyforma karéjra osztott, a tompa csúcsú lepellevelek közül kettő oldalra áll, három sisakszerűen összeborul. A sarkantyú nagyon vékony, hosszú, lefelé görbül, hegyes (szúnyoglábszerű – erről kapta a nevét).

Védett növény, eszmei értéke tízezer forint.

Molnár Péter

A SZERZŐ FELVÉTELEI

ÖTÉVES „A LEGSZEBB KONYHAKERTEK” MOZGALOM

A hiánypótló program közvetlenül szólítja meg az embereket, szemléletet formál, hozzájárul a kertekben előforduló növények, tájfajták megőrzéséhez. Mindemellett legfontosabb üzenete, hogy minden talpalatnyi földet műveljünk meg, ezzel segítve öngondoskodásunkat. Szakáli István Loránd, a Földművelésügyi Minisztérium agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkárságának helyettes államtitkára gratulált a kezdeményezőknek és a szervezőknek a településvezetőknek és koordinátoroknak rendezett szakmai napon.

A kezdeményezést 2012-ben Kovács Szilvia ötletgazda indította útjára. Akkor mindössze 22 fő jelentkezett a felhívásra. A kö-

vetkező évben Fazekas Sándor miniszter javaslatára, a szakma háttérintézményeivel (Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat, Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet) karöltve országos szintre emelkedett a program 60 település

**Az idén öt éves
„A legszebb konyhakertek”
– Magyarország legszebb
konyhakertjei program
óriási utat tett meg
alapítása óta:
a karcagi helyi kezdeményezés
országos programmá
nőtte ki magát.
Az ötödik évforduló
alkalmából
a kertművelők mellett
idén először a településeket is
díjazták.**

és 939 kertművelő részvételével, tavaly pedig már 318 település 2082 kertművelője vett részt a megmérettetésen. Időközben a határainkat is átlépte a program, hiszen a környező országokból, sőt Lengyelországból és Nagy-Britanniából is érkeztek nevezések.

Kovács Szilvia programigazgató, Karcag alpolgármestere hangsúlyozta, hogy tavaly a 2082 résztvevő segítségével mintegy 3,6 millió kertművelőhöz sikerült eljuttatni a program üzenetét. A verseny öt éve alatt összesen 443 településről érkeztek nevezések az ország valamennyi megyéjéből, közülük harmincan már ötödik éve vesznek részt a programban. A verseny nem titkolt célja a fiatalok minél szélesebb körű bevonása: amíg 2013-ban mindössze 40, tavaly már 8136 húsz év alatti fiatal vett részt a kertek művelésében. Van olyan település, ahol minden óvoda tevékenyen bekapcsolódott a programba.

A versenyben résztvevők jó példája nyomán összesen további 5384 felhagyott kertet vontak újra művelésbe, derült ki tavaly a versenyzők megkérdezése során. Öröndetes, hogy nem csak a vidéki lakosságot mozgatja meg a verseny: idén már hat fővárosi kerület is nevezett.

Idén először a kertművelők mellett a települések is díjazásban részesülnek, a települési lélekszám arányában a legtöbb jelentkezést benyújtó városok és falvak munkáját szeretnék elismerni. A további települési díjakhoz megyék és régiók, cégek és szervezetek díjfelajánlásait várják. Bár a települések nevezési határidejét április 30-ra tűzték ki, Kovács Szilvia hangsúlyozta, hogy a később jelentkezőket sem utasítják el. A programigazgató azokat a kertművelőket is bátorította, akiknek a települése nem nevez. Őket egyénileg bírálják el az augusztus elsejéig beküldött összesítőlapok és képek alapján.

Algeier Wendy

Ha újság, akkor
DigitalStand
KEDVENC LAPJAID EGY KATTINTÁSRA!

WWW.DIGITALSTAND.HU

Kínálatunkból:

App Store Windows 10 Google play

A TERMÉKEKRŐL BŐVEBB INFORMÁCIÓT A WWW.GOLDENPAWS.HU HONLAPON TALÁL

GOLDEN PAWS

**TERMÉSZETESEN
PRÉMIUM MINŐSÉGŰ NEDVES
KUTYA- ÉS MACSKAELEDEK**

- ✓ 80% FRISS HÚS
- ✓ 100% FRISS ÖSSZETEVŐ
- ✓ VITAMINMEGGAZDÍTÁS
- ✓ VITAMINMEGGAZDÍTÁS ELŐZŐ FÁZISBAN
- ✓ TELJES ÉRTEKŰ KUTYAELEDEL
- ✓ TELJES ÉRTEKŰ MACSKAELEDEL
- ✓ EXTRA TAURINNAL
- ✓ KIZÁRÓLAG TERMÉSZES INGREDIENTYŐKBŐL

FORGALMAZZA AZ INTER-MIX KFT

Lapos tányérvirágzatában akár ezer apró virág is fejlődhet

Az elágazás nélküli szálvesszőkön terem a legjobban

Házikertben természetes bokorformára érdemes nevelni

A BODZA

A különleges ehető növényeket bemutató sorozatunkban most a bodzáról szólunk. A hazánkban őshonos növény árokpartokon, erdőszéleken közönségesen előfordul. Virágzata és termése is fogyasztható, feldolgozható, ezért egy-egy tőnek a kertünkben is érdemes helyet szorítanunk.

Természetes előfordulási helye – erdőszélek, árokpartok – már sokat elárul az igényeiről: a bolygatott, tápanyagban gazdag, jó vízellátottságú, napos területeket kedveli. Ültetés előtt dolgozzunk nagy mennyiségű, érett szerves trágyát, vagy komposztot a talajba. Vízigényes, de a pangó vizes területeket nem szereti, a tartósan magas talajvízszintű területeken visszamarad a fejlődésben, esetleg el is pusztul. Vízhány esetén viszont csökken a termés mennyisége és minősége, a bogyók aprók maradnak, kényszerettek lesznek, a bokor hajlamosá válik az alternanciára, azaz váltakozva egyik évben keveset, a másik évben sokat terem.

A kertészeti lerakatokban megvásárolható konténeres ültetési anyagot az év során

A 'Black Lace' nevű díszváltozatáról is szüretelhetünk termést

Bogyói majdnem feketére érnek

HORVÁTH CSILLA FELVÉTELEI ÉS MŰHELYFOTÓK

VIRÁGJÁT ÉS BOGYÓJÁT

A bodzának nemcsak a bogyóját, hanem a virágzatát is szedhetjük. A virágok értékes flavonoidokat, fahéj-sav-származékokat és illóolajokat, a bogyói antocianinokat, flavonoidokat és C-vitamint tartalmaznak. A bodza flavonoidjai a legerősebb gyulladáscsökkentő vegyületek közé tartoznak. Tudományos kutatások igazolják, hogy alkotóelemeiknek köszönhetően eredményesek a daganatos betegségek kiegészítő kezelésében. Antioxidáns hatású vegyületei a szív- és érrendszeri betegségek megelőzésében játszanak fontos szerepet.

bármikor ültethetjük, de a legkedvezőbb időszak az augusztus–szeptember, akkor ugyanis már abban az évben begyökereznek a növények, és a következő nyáron könnyebben vészelik át a szárazsággal sújtott időszakokat. A tövek között legalább 2-3 méter távolságot hagyjunk, hiszen terebélyes bokorra fejlődnek, és napfényigényesek. Az ültetést követően rendszeres öntözést igényel, a növekedésben lévő hajtásvégek könnyen meglankadnak. Ha nem tudjuk minden nap, vagy másnap megöntözni, akkor az ültetés évében inkább csípjuk vissza a fiatal, erősen párologtató, még nem fásod-

dott hajtásvégeket. Szabad gyökerű ültetési anyagot csak a nyugalmi időszakban, novembertől márciusig telepítsünk. Ültetvényekben gyakran törzsésre nevelik a könnyebb betakaríthatóság érdekében, a házikertben azonban a hagyományos bokorformát is választhatjuk. Egyéves vesszőkön terem, ezért metszéssel úgy igazítsuk, hogy minél több elágazás nélküli szálvesszőt neveljen, mindemellett a bokor szellős, levegős maradjon és a belsője is érje a nap.

Ha törzsés fácskát szeretnénk, akkor egy erőteljes szálvesszőt hagyjunk meg, 100-120 cm magasságig tisztogassuk föl, afelőtt kezdjük elágaztatni. A kifelé álló rügyekből szellős, szétterülő koronát alakítsunk ki. A törzs karózást igényel, rugalmas műanyagcsővel több helyen kötözzük a karóhoz a kiválasztott vesszőt, az alulról előtörő tősarjakat pedig rendszeresen távolítsuk el. A termőegyensúly megtartása és a lombzat jó megvilágíthatósága érdekében minden évben ritkítsuk.

A vadon termő bodzát senki sem permetezi, még sincs semmi baja, minden évben kihajt és terem, míg a természetésbe vont egyedeket levéltetvek, atkák, lombrágó hernyók és pajzstetvek is megtámadhatják. Legfőbb kártevői, a levéltetvek ellen tavaszi lemosó permetezéssel, olajos készítményekkel védekezhetünk. Ha sokféle növényt ültetünk a kertünkbe, és dús aljnövényzettel segítjük a természetes ellenségek megtelepedését, akkor kordában tarthatók a kártevői.

Gyümölcse akkor érett, amikor az ernyővirágzatban belül a bogyók mintegy 95 százaléka bordósfeketére színeződött. A terméságazatokat rövid kocsánnyal együtt vágjuk le. Egyenetlen, elhúzódó érése miatt érdemes két menetben szüretelni. Egy bokorról akár 30-40 kilogramm termés is szedhető. A bogyókat 12 órán belül dolgozzuk föl, mert penészedni, erjedni kezdenek.

A tavasszal előtörő hajtások virágrügyekben végződhetnek, amik kedvező időjárás esetén az év második felében kinyílhatnak, és hosszú, meleg őszykőn be is érhetnek. Ez a másodérésű termésmennyiség azonban elenyésző.

Kertészeti árudákban rendszerint a 'Haschberg' fajtája kapható, helyenként a visszafogottabb növekedési erélyű, korábban (augusztustól) érő 'Sampo' is. Díszváltozatáról, a szeldelt bordó levelű, rózsaszín virágú, 1-2 méter magasra növő 'Black Lace' fajtáról is szüretelhetünk termést.

Algeier Wendy

Közösen könnyebb

Hihetetlenül ösztönző, hogy bármikor megyünk ki a közösségi kertbe, szinte mindig találunk ott valakit.

Beszélgetünk, magokat cserélünk, és ha látjuk, hogy valaki „befulladt” a gyomlálásba, segítünk neki.

Néha a napi öntözéseket is közösen oldjuk meg.

A hat család, akikkel közösségi kertészkedésbe fogtunk, sok élménnyel gazdagodott az elmúlt három év alatt.

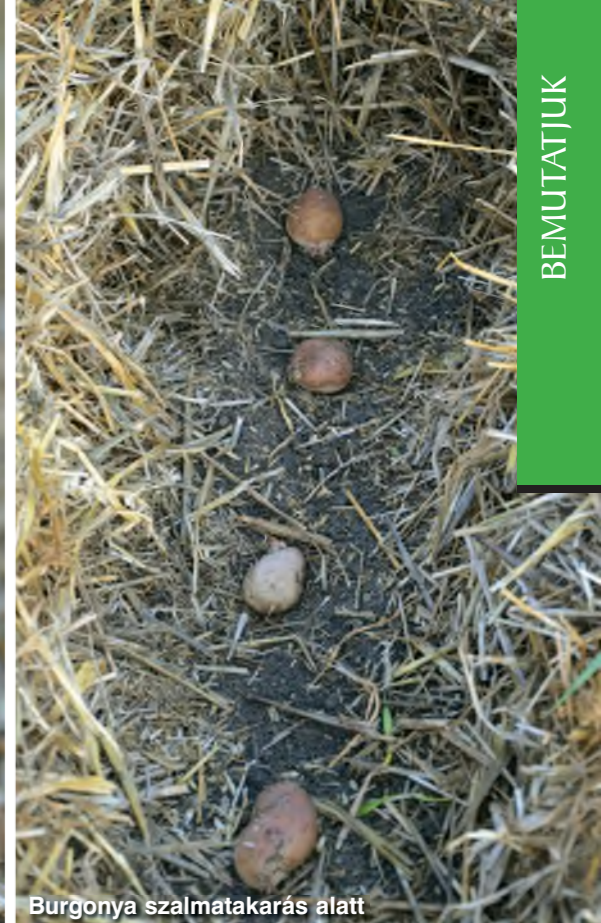
Érezhetően nőtt a kertészeti tapasztalatunk, tudatosabbak vagyunk, és a családunk igényeihez jobban alkalmazkodunk.

Zöldspárgát ültetünk a domboságyba

A zöldspárga az első zöldség

Burgonya szalmatakarás alatt

Amikor kikeltek a korai és késői magvetéseink, fellélegeztünk, hiszen megbizonyosodtunk a tavaszi munkálatok eredményéről. Kóstolgatjuk a hónapos retket, az újhagymát és a salátákat, de már öntözgetjük a virágzó borsót, a termését mutogató paradicsom- és paprikapalántákat. Az évnek ebben az időszakában egyre több a növényápolási munka. Ügyesebben kell beosztani az időt, hogy ne a gyom és az aszály győzzön a zöldségnövényeink fölött. Mivel közösségi kertünk a természetes megoldások híve, a gyomokat nem vegyszerrel irtjuk, hanem kapálással, kézi gyomlálással, mulcsozással, és az időjárástól függően elkezdünk öntözni. Érdekes összehangolni ezeket a munkákat: a jól időzített talajlazítás helyettesíti az öntözést, hiszen a talaj kapilláriscsövecskéit el-

vágva megakadályozzuk a további száradást. Jó, ha az öntözést mulcsozás követi, azzal elejét vesszük a víz gyors párolgásának. Az ökológiai szemléletű kiskertben minden mindennel összefügg, így érdemes előre átgondolni a teendőinket.

Folyamatosan mulcsozunk

Amikor három évvel ezelőtt ingyen lenyírtuk a szomszéd néni kertjét a fűnyesedék fejében, igen furcsán néztek ránk a szomszédok, sőt a kerttagok is. Apránként emésztették csak meg, hogy a szépen megkapált és feketére öntözött talajt mulccsal takarjuk el. Ma már majdnem mindenki kéri a mulcsot a kerttagok közül. Egyetértünk abban, hogy a tavaszi és a nyári aszály megköveteli a takarást. Ke-

resszük a megoldásokat, hogyan tarthatnánk folyamatosan mulcsborítás alatt a talajt. Nincs elegendő fűnyesedékünk, ezért ősszel szalmabálákat vásároltunk. Többféle mulcsanyagot használunk, mindegyik hasznos, hiszen javítja az öntözés hatékonyságát, lassabban párolog el a víz. Ezen kívül az is lényeges, hogy általuk fokozódik a talajlakó élőlények felszínközeli aktivitása is. A fűnyesedéket 5 cm vastagságban terítjük frissen nyírt állapotban a sorok közé, vagy a palánták töve köré. Gyorsan összeesik, és folyamatos felülterítést igényel. A cserjék, félcserjék és fák tövét, illetve a kerti utakat faforgáccsal terítjük. Szalmamulccsal a szamóca- és a spárgaágyást takarjuk, de burgonyát is nevelhetünk alatta. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a terített

mulcsot is ápolni kell. Időnként vastagítjuk, hogy tökéletesen fedjen, és az áthatoló gyomoktól is mentesíteni kell.

Ritka és kiszámíthatatlan

Itt a Viharsarok kellős közepén mindig vágyakozva nézünk a felhőkre, a márciusi magvetés után időnként nagy szükség lett volna az áztató, csíráztató esőre. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a csapadék ritkán és kiszámíthatatlanul jön. A nyári aszály és a több napig tartó viharos széllel érkező eső viszont károkat is okozhat a kertben. Az aszály ellen föl kell készülnünk a folyamatos öntözésre, ha paprikát és zöldbabot is szeretnénk szüretelni. A kezdetek óta többször is átalakítottuk már az öntözési módszerünket.

2016 nyarán részben hordókban tároltuk a kútból öntözőszivattyúval kiemelt vizet, valamint fővezetéket (KPE cső) fektettünk a kert középső tengelyébe, és elosztóhelyeket építettünk ki rajta. A gyorscsatlakozóval ellátott kisebb átmérőjű öntözőcsőről kézzel esőztetjük a kertet. Az öntözőrendszerünk azonban még mindig fejlesztéseket kíván. Tervezzük, hogy a szerszámok kisház tetejéről összegyűjtjük az esővizet, egykőbméteres gyűjtőtartályt állítunk föl, és ésszerűsítjük az öntözőcsövek tárolási módját. Már beszereztük az alapanyagokat a fedett esőbeállóhoz, ami új közösségi tér is lenne, nagyobb viharban menedék is lesz a csapatnak.

Kedvenceink

Minden évben van kedvenc növényünk. A társaság kísérletező kedve kifogyhatatlan, és mindig kerül újdonság a kertbe. 2015 a paradicsom éve volt, fajták sokaságát kóstolhattuk és cseréltük egymás között. 2016 a hagyma és bab éve lett: szárazbab- és zöldbabfajtákat próbáltunk. Hogy mi lesz 2017-ben, azt még nem tudjuk... Az biztos, hogy az év első csodája a domboságyáson nevelkedő zöldspárgánk lett. Minden zöldséget megelőzve folyamatosan hozza a spárgasípokot (fiatal zöld hajtásait), lazább talaj iránti igényét remekül kielégíti a domboságyás rétegszerkezete. Tápanyagszükségletét birka-trágya-réteggel és őszi marhatrágyázással (Marhajó) fedezzük.

Évelő zöldségek a kertben

A spárgához hasonlóan a rebarbara, a sóska, a torma, a csicsóka és a legtöbb fűszer is évelő a kertben. Ősszel visszahúzódnak a gyöktörzsükbe pihenni, tavasszal pedig az első között hajtanak ki, hogy egész évben zöld foltként viruljanak a kertünkben. Ők is igényelnek némi növényápolást: a száraz hajtások visszametszését, öntözést, gyomlálást, a rebarbara és a sóska a virágszáraik visszatörését, ami segíti a hajtásképződést. Mivel évelő növények, ősszel érdemes telepíteni őket. Legyünk bátrak, és gazdagítsuk a kert választékát évelőkkel, hamarosan meg fogjuk kedvelni őket.

Tájfajták és újdonságok

Mindig találunk érdekes dolgokat a gyulai piacon, és örüink a kertben néhány tájhonos paradicsomfajtát. Vannak a kerttagoknak kedvenc zöldségfajtái, és mindig vetünk újdonságokat is. Úgy alakult nálunk, hogy a hagyományos régi fajták keverednek az újdonságokkal, és ez nekünk így jó. Van azonban egy fontos szempont, amit próbálunk figyelembe venni: kertünk a nyári időszakban igen csak száraz, ezért az igénytelenebb, szárazságtűrő, a betegségekkel szemben ellenálló fajokat és fajtákat részesítjük előnyben.

Bonyhádi Enikő

Szalmamulccsal takart szamócatövek

Évelő sóska

Patvarci lucullus tájfajta

MIBŐL KÉSZÜL?

A papír

Úgy tűnik, hogy a papír lassan kimegy a divatból. Levél helyett e-mailt írunk, távirat helyett sms-t,

nincs már nyomtatott menetrend és telefonkönyv, a beadványokat interneten intézzük, menetjegy helyett QR-kódot mutatunk a kalauznak, útikönyv és térkép helyett az okostelefonunkat használjuk, a regényeket notebookon olvassuk. A látszat azonban néha csal. Ha a háztartásunkban körülnézünk, nemhogy csökkenne, inkább nő a papírfelhasználás: papírtörököző, papírsebkeendő, papírtányér és papírabrosz. Egyre divatosabb az ökotudatos papírtáska vagy az ültetés után a talajban lebomló papírcserép használata. Kezdetben azonban a papírt kizárólag írásra használták, és azóta is ez a legfontosabb felhasználási területe.

A papirusz

A legősibb papírféleség a papirusz, már 5000-6000 éve ismerték az ókori Egyiptomban. Alapanyaga a 2-5 méter magas évelő vízinövény, a **papiruszás** (*Cyperus papyrus*). A sásfélék családjába tartozik, de nem a sás, hanem a palka nemzetségbe, helyesen tehát papiruszpalka lenne a neve. Iszapban kúszó, erőteljes gyöktörzséből háromélű, szilárd, de rugalmas szár nő, amelynek végén ernyőszerűen elhelyezkedő, keskeny, hosszú lomblevelek vagy ernyőszerű virágzat fejlődik. Apró virágai 1,5-3 centiméter hosszú füzérekbe tömörülnek, azok pedig nagy, 10-80 centiméter átmérőjű, 100-200 sugaras, szárvégi, összetett füzérvirágzatot alkotnak, tövüknél világosbarna pikkelylevelekkel. Hosszúak, háromélű szemtermések fejlődnek bennük. Afrikában sekély trópusi vizekben, vízparti mocsarakban őshonos. Valamikor nagyon széles körben elterjedt volt Egyiptomban a Nílus völgyében. Mára az emberi felhasználás, a lecsapolások és a sós víz betörése miatt már szinte teljesen kipusztult eredeti élőhelyéről, és már csak a turisták kedvéért készítenek papirusztekercset. Nálunk szabadban nem él meg, csak botanikus kertek trópusi üvegházában láthatjuk.

A növények végigkísérik életünket a bölcsőtől a koporsóig, táplálnak, ételeinket ízesítik, gyógyítanak, használati tárgyaink készülnek belőlük és kertjeinket díszítik. Növény és ember találkozása nemcsak a táplálkozás terén jelent páratlan változatosságot. A különböző céllal és alapanyagból készült kézműves termékek nemcsak az emberi kreativitás gazdagságát, hanem a bennünket körülvevő növényvilág hihetetlen sokféleségét is megmutatják. Ma már azonban a természettől elszakadt városiak, sőt a falun élő emberek körül is átvették az uralmat a gyári termékek és a műanyagok. Sorozatunkban a teljesség igénye nélkül szeretnénk bemutatni, hogy milyen érdekesek és értékesek növényi eredetű kézműves tárgyaink a botanikus szemével.

A papirusz egyik rokona, a vízipálma (*Cyperus alternifolius*) kedvelt szobanövény. Ezt a Madagaszkár szigetéről származó mocsári növényt cserepestül vízbe állítva neveljük.

A papirusz készítése során a növény szárát meghámozták, 30-40 centiméter hosszú darabokra vágták, majd hosszanti csíkokra szeletelték. A csíkokat kis fedésben tetőcserépszerűen egymás mellé helyezték, majd az egymás mellé rakott csíkokra derékszögben ugyanolyan csíkokat helyeztek, a lapokat összehérsélték, fakalapáccsal összedolgozták, elefántcsonttal simára fényesítették. A Biblia neve is a papirusz nevéből eredeztethető. Görögül ugyanis „büblionnak” hívták a papirusztekercset, melyet később könyvnek fordítottak.

A papirusz kicsi virágai 1,5-3 centiméter hosszú füzérekbe tömörülnek, amik a szárok végén nagy, ernyőszerű virágzatot alkotnak

A papirerepa apró porzós virágai vaskos, kissé csüngő barkában nyílnak,....

.... fejecskébe tömörülő termős virágaiból messzi kinyúlnak a hosszú bíbeszálak,....

... gömbölyű terméságazatából kiállnak a piros, egymagvú, ehető terméskek

Ma már csak a turistáknak készítenek papirusztekercset

Papirerepa a dél-kínai Danxia-hegységben

Az ősi kínai ernyők váza és nyele bambuszról, szövete olajozott papírból készült

tak. A *büblion* többes száma a *büblia*, melynek jelentése tehát: könyvek. A papír szavunk is a papirusztól származik. A vastagabb papirusz volt a *khartes*, latinul *carta*, innen ered a karton szavunk. A papiruszkészítés feltalálásának hatalmas jelentősége volt az írásos nyelvelmékek szaporodásában, hisz az ókorban a

papirusz volt az írott szövegek egyik legfontosabb hordozója, mert a kőlapoknál, agyagtábláknál jóval könnyebben kezelhető, az állatbőrökből készült pergamennél pedig olcsóbb és egyszerűbben elérhető anyag volt. A papiruszt hosszú, legfőleg 10-12 méteres csíkokba préselték, és összegöngyölve tárolták. A tekercsek raktározására jöttek létre az első könyvtárak és levéltárak.

Az ókori keleten a tekercskészítésen kívül rendkívül sokoldalúan hasznosították a papiruszt. Erős rostjából vitorlát, köteleket szöttek, szárának kérgéből cipőt, kosarat, a gyerekeknek labdát készítettek. Mutató virágzatából díszes csokrokat kötöttek, amivel a templomokat és a sírhelyeket díszítették. Felhasználták az egyszerűbb építkezéseknél is, és fa hiányában tüzelőanyagként is jó volt. Valamikor papirusztekercset használtak a napvédő tetőzet alá-

A papírboroszlán hosszú, szívós ágai olyan hajlékonyak, hogy csomót lehet rájuk kötni

Virágzatában 30-50 kicsi, selymes szőrű, sárgásfehér virág nyílik kora tavasszal

Papírboroszlánból készült füzet Nepálból

A papírarália hatalmas, osztott levelei fél méteresek is lehetnek

FRÁTER ERZSÉBET, BABAYNÉ BORONKAI ERZSÉBET ÉS FRÁTER SZABOLCS FELVÉTELEI

Óriási leveleihez képest nagyon kicsi, alig 1-2 milliméteres virágokat nevel

támasztására. Csónakot is készítettek papiruszból, mellyel a Níluson közlekedtek. Víz alatti, vaskos gyöktörzsét főzve vagy sütve fogyasztották. Gyógyhatása is ismert volt, fájó végtagokra és fekélyre készítettek belőle kötést, valamint a szemre borogatást.

A tapa

A papiruszhoz hasonló technikát alkalmazták a trópusi Dél-Amerikában, Afrikában és Polinéziában a különleges növényi eredetű szövet, a tapa készítésénél. Ennek során a különböző növények lehántott, áztatással puhított, kéreg alatti hancsrostjait bordázott faeszközökkel, lapos dorongok-

kal gerendán addig verik, vékonyítják, közben szélteben nyújtják, míg az rugalmas szövétté filcesedik. Legalkalmasabb e célra a papíreperfa, a fügefajok (*Ficus tinctoria*, *F. religiosa*) és a kenyérfa (*Artocarpus altilis*) belső kérge. A tapát Polinéziában és a Hawaii-szigeteken főként ruházatkodáshoz és takarónak használták, de ha simává ütögették a hancscsíkokat, akkor írásra alkalmas papírlapot kaptak.

A **papíreperfa** (*Broussonetia papyrifera*) az eperfatélféle családjába tartozó 15 méter magas terebélyes fa, szürkésbarna repedezett kéreggel, lágy szőrű hajtásokkal. Durván fogazott 10-20 centiméteres, tojásdad levelei változatosak, a fiatal növénye-

ken mélyen karéjosak, a virágzó példányokon épek. A levelek felszíne fénytelen, érdes, a fonákuk finoman molyhos, lombfakadáskor bíbor árnyalatúak. Kétféle növény, apró porzós virágai fehérek és vastos, csüngő barkában nyílnak. Fejecskébe tömörülő termős virágai zöldek, de hosszú bibeszálai vörösek. 2 centiméteres gömbölyű terméságazatából kiállnak a piros, egymagvú, ehető terméskek. Őshazája Délkelet-Ázsia, Kínától a csendes-óceáni szigetvilágig terjed, lombos erdőkben, cserjésekben, hegyvidéki lejtőkön él. Rége óta ültetik, sokféle meghonosodott. Fény- és melegigényes mutató díszfa, nálunk fiatalon visszafagyhat, de töről újra hajt. Termése édeskés, ehető. A keleti orvoslásban

széles hatókörű gyógynövény, levelét izasztó és hashajtó, termését, kérgét összehúzó, vizelethajtó, sebgyógyító hatása miatt szem-, bőr-, gyomor- és más betegségek esetén alkalmazzák.

A papíreperfa belső, fehér kérgéből nemcsak tapát csinálnak, Kínában, Kr. u. 100 körül az első igazi papír is abból készült.

A papír

Egyiptom 641-es arab megszállása után a papirusznád hozzáférhetetlenné vált, ezért elvesztette jelentőségét, és más anyagokkal próbálták helyettesíteni. Akkor jött kapóra egy másik nagyon értékes anyag, a papír. Feltalálása a kínaiak nevéhez fűződik, és bármennyire titkolták találmányukat, Kr. u. 600 körül a „recept” eljutott Japánba, majd Indiába és Kr. u. 760 körül az arabok is elkezdtek gyártani a hadifogságba esett kínaiaktól kivallatott technológia alapján. A papírgyártás az észak-afrikai arabok, a mókrok közvetítésével csak a 11. században jutott el Európába.

A papírt növényi rostokból készítik úgy, hogy a rostokat vizes szuszpenzióban összekuszálják, majd felöntéses vagy merítéses technikával szítán lappá alakítják, és a vizet eltávolítják. Azok a növények alkalmaznak papírkészítésre, amelyek viszonylag hajlékony és hosszú rostokat és sok cellulózt tartalmaznak, és a rostok fizikailag kapcsolódni tudnak, valamint kémiai kötések is kialakulnak közöttük.

Kínában kezdetben bonyolult eljárással, felaprított, összezúzott bambuszt főztek és mostak péppé, majd különféle gyökerekből kivont ragadós anyaggal elkeverve, bambuszszítán szárították a lapokat. A rizsszalmát is nagy mennyiségben dolgozták föl, az arabok rongyot használtak alapanyagként. Európában egészen a 19. század közepéig textilhulladék volt a papírgyártás alapanyaga, mely egyre kevésbé tudta a növekvő papírkereslet igényeit kielégíteni. Bár búza- és rozsszalmával is próbálkoztak, 1840-ben sikerült új technikával és vegyszerekkel faanyagból is papírt gyártani. Azóta főként különféle fákból (luc- és erdei fenyő, nyárfák, nyír stb.) készül a papír.

A Távol-Keleten, ahol a szép papírt igénylő kalligrafikus írást és a tusrajtot művészi szintre emelték, több különleges alapanyagból készítenek papírt. A különféle tulajdonságú papírfajtákból sok, számunkra egzotikus művészeti alkotás, művirágok, legyezők, lampionok, origami mellett ernyő is készül. Bár a merev selyemernyőt már 3000 éve ismerik Kínában, az első összecusukható ernyőt a 4. században készítették. Kezdetben csak a magas rangú embereknek járt, színe és díszítése függött tulajdonosának társadalmi státuszától. Az

Kínában a préselt teát jól levegőző természetes papírba csomagolják

Népszerűek a papírlampionok (Tucsingangjen, Szecsuan)

ernyők váza és nyele bambusz, szövete selyem vagy vastag papír volt, melyet olajozással tettek vízhatlanná.

Legértékesebb a már említett papíreperfa rostja. Másik fontos alapanyag a **papírboroszlán** (*Edgeworthia chrysantha*). Az alacsony, lombhullató cserje, mint a neve is utal rá, a boroszlánféle családjába tartozik. Hosszú, szívós ágai fiatalon szőrösök, és olyan hajlékonyak, hogy csomót lehet rájuk kötni. Hosszú-kás, lándzsás levelei szürkésen selymes szőrűek. Virágzatában 30-50 kicsi, sárgásfehér virág nyílik télutón és kora tavasszal, amikor még nincsenek levelek az ágakon. Kicsi, négycimpájú, csöves virágai sárgásfehérek, külső felületüket hosszú, fehér szőrök borítják. Őshazája Kína, erdőkben, cserjésekben, hegyoldalakon él. Japánban rége óta termesztik papír készítésére, de ott nem őshonos.

A **papírarália** (*Tetrapanax papyrifer*) gyors növekedésű cserje vagy 3,5 méter magas

kis fa, barnás, molyhosan szőrös hajtásokkal. Törzse 9 centiméter átmérőjű, fehér belsőszöve vastag. Fél méteresnél is nagyobb, tojásdad-hosszúak, 7-12 karéjú, bőrnemű levelének színe kopasz, rozsdabarna fonákja viszont sűrűn csillagszőrös, molyhos. Kopasz, hengeres levélnyele 50 centiméter hosszú. Virágzata végálló, 1-2 centiméteres ernyőket alkot. Sárgásfehér, csillagszőrös virágainak csésze- és szíromlevele alig 1-2 milliméteres. Tajvan és Dél-Kína hegyvidékein, 2800 méter magasságig, egyes lombú erdőkben, bozótokban él.

Kínában széles körben ültetik gyógynövényként, a meleg éghajlatú vidékeken kedvelt dísnövény. Az enyhe fagyot elviseli, Angliában is népszerű, az egzotikus kertstílus különösen kedveli. Feldarabolt beléből készítik az ún. rizspapírt. A rizspapír kifejezést a távol-keleti, finom minőségű papírokra használják, többféle növényből is készülhetnek.

A Távol-Keleten a papírművészet szép termékei a különféle papírlégezők

Fráter Erzsébet

Borsószem királykisasszony

A zöldborsó nemcsak a Borsószem királykisasszonyok kedvenc eledele, a jó nagy magvakat könnyen megfoghat-

játok, ráadásul nem kényes növény, a talajban nem válogat, szinte bárhol megterem. Legalább 30 centiméter átmérőjű cserépben a balkonon is termeszthető. Akkor is számíthatunk a termésére, ha nem az előírt sor- és tőtávolságra, hanem puha fészkekbe szórjátok a magocskákat, majd gondosan betakarjátok 5-6 centiméter vastag földpaplannal. Hidegtűrő növény, ahogy elolvad a hó és kiszabadultok a kertbe, már kezdhettek is a borsó vetését. Őszi szürethez júliusban is vethettek, de olyankor nagy figyelmet igényel a rendszeres locsolása. A bőséges termés érdekében mindeképpen napos helyre kerüljön.

A nagyra növő fajtákból sátozt is készíthettek. Figyeljétek meg, hogy a borsó nem tekeredik, mint a bab, hanem kacsokkal kapaszkodik, ezért a sátozkészítéshez kötözzetek a karókra zsinórt, hogy arra támaszkodhasson.

Jó hír, hogy hamar szüretelhető, alig több, mint két hónap alatt „elkészül”. Könnyű feladat és jó móka leszedegetni, kibontogatni a hüvelyeket. Nagyon finom és egészséges nyersen, főzve, párolva. Készítsétek el saját Borsószem királykisasszonyotokat és az ágyacskáját sok-sok dunyhával. A dunyha alá ne felejtsetek el betenni egy szem borsót, mert így derülhet ki, hogy „igazi”-e a királykisasszonyotok.

A Borsószem királykisasszony teste zseníliaadrótból készül, mint a pálcikaemberkének. Hosszabb drótra húzzatok egy borsó méretű fagolyót, melyre megrajzoljátok az arcát. A koronája csillagánizsból készülhet, amit a drót felső végével rögzíthettek. Kezei, lábai kisebb zseníliaadrótdarabok, szoknyája tüll (régii függöny maradéka). Az ágya gyufásdobozból készül, a dunyhát (apró rongyok hajtogatva) a be ragasztott fagyispálcikák tartásák meg.

Összeállította: Thalmeiner Tünde,
Szakács-Nagy Zsuzsa

Zöldből sárga

A sárgaborsó is a borsóbokron terem. A zöldborsót megszárazítják, hántolják és felezik, vagyis megszabadítják a hüvelytől és a magot borító vékony zöld héjtől. A hámozás és tisztítás során a magok szétesnek két lencse alakú részre (sziklevelekre), így lesz a zöldborsóból felezett sárgaborsó.

A sárgaborsó sok fehérjét, ásványi anyagot (kalcium, magnézium, foszfor), valamint A- és B₃-vitamint tartalmaz, a tavaszi fáradtság ellen is hatásos. Leves, főzelék, saláta, püré készíthet belőle. A sárgaborsólisztet a kukoricaliszthez hasonlóan használhatjuk föl.

A távoli rokon

Mi a csicseriborsó vajsínű fajtáját ismerjük, de Indiában és Afrikában fekete, piros és zöld csicseriborsó is kapható.

A pörkölt csicseriborsó íze a dióhoz hasonlít, nagyon finom. Régen kávépótlásra is használták. A humusz nevű pürés étel csicseriborsóból készül, akárcsak a falafel. Magas fehérjetartalma miatt a húsmentes étrendet követők előszeretettel fogyasztják.

TOLLAS FÜRTÖK ÉS BUGÁK

A tollasbajnócák és a tollasgyöngyvesszők nagy és mutatós, különleges virágzatuk, nyári nyílásuk, hatásos lombzatuk miatt elsőrangú dísznövények.

A tollasbajnóca (*Holodiscus*) nemzetség a rózsafélék családjába tartozik, mind az öt faja cserje vagy kisebb fa. Észak-Amerika nyugati felén és Közép-Amerikában élnek, délen egészen Kolumbiáig.

Változékony tollasbajnóca

A változékony tollasbajnóca (*Holodiscus discolor*) gyors növekedésű, lombhullató, rendszerint 1,2-1,5 méter magasra nő, dúsan ágas cserje, de elérheti az 5-6 métert is. Kérge világosbarna vagy hamuszürke, idősebb korban papírszerű, lehámló. Levelei változékonyak, keresztben átellenesek, tojásdadok, 5-9 centiméter hosszúak, 4-7 centiméter szélesek. Felszínük zöld, ritkán szőrös, fonákuk fehéres szőrökkel borított, kiemelkedő erekkel. Kihajtáskor élénk fűzöldek, megdörzsölve kellemes illatúak. Krémfehér virágai csüngő, látványos, kúpos, 15-20 centiméter hosszú, tömött, tollas hatású bugavirágzatokban bőségesen nyílnak a mellékágak végén májustól júliusig. A virágok kellemes édes illatúak, a rokon réti legyezőfűre (*Filipendula ulmaria*) emlékeztetnek. Eredeti élőhelye Észak-Amerika nyugati területein Brit Columbiától Kaliforniáig, Közép-Mexikóig terjed, ahol meglehetősen gyakori. Sokféle élőhelyen előfordul, jellemzően tengerparti sziklákon, dűnéken, de különböző fenyőerdőkben, lombhullató és kevert örökzöld tölgyesekben, chaparral bozótosokban, tisztásokon, erdőszéleken, patakpartokon éppúgy, mint aljnövényzetként a cserjeszintben. Tágtűrő és alkalmazkodó, a tengerparti nedves erdőkben

A változékony tollasbajnóca mutatós virágzuhataga

Dús virágfürtjei mindig bókolnak

A természetes tollasgyöngyvessző óriási fürtjei és gyöngyszerű bimbói

Számos porzója mozgalmassá teszi a virágzatot

és a száraz, hűvös hegyvidéki területeken is megél 3000 méter magasságig. A természetes bozóttűz járta területeken, a chaparralban, Kaliforniában, a tűz pusztítása után az elsők között újul. Az erdőirtások helyén is pionír betelepődőként viselkedik. Helyenként uralkodó cserjeszintet ad. Régen az indián őslakosok sokféleképpen használták. Fájából és kérgéből szerszámokat, bútort készítettek, ásóbotot, dárdát, szigonyt, íjat, nyilat, varróút faragtak (egyik angol neve, a vasfa utal erre). Faanyagát tűzbe tartva edzették (nehezen kap lángra), utána lószórral fényesítették. A lummi indiánok a virágjából főzött teáját hasmenés ellen használták, leveléből gyulladá- és fáj-

dalomellenes szereket készítettek. Sok más bennszülött törzs használta főzetét fekete- és bárányhimlő kezelésére. Gyakorlatilag kórokozó- és kártevőmentes. Üde, tápanyagban gazdag, laza, savanyú talajokon fejlődik legjobban. Félárnyékba, árnyékba is ültethető, a tűző napot nem szereti. Magvetéssel egyszerűen szaporítható hidegágyba vetve, de ha nem friss a mag, hosszú ideig elfekhet. Dugványozása a gyöngyvesszőkéhez (*Spiraea*) hasonló, de gyengén gyökeres, bujtással viszont jó eredményt ad. Csinosító alakításon kívül nem igényel metszést. Nyíláskor lenyűgöző látványt nyújtanak nagy bugavirágzatokkal zsúfolt laza bok-

rai. Viszonylag kései virágzása is kívánatos kerti díszé teszi. Szoliterként, kisebb csoportokba, vegyes szegélyágakba, facsoportok mellé és útszegélyekre ültethető. Nagy fák laza árnyékot nyújtó koronája alatt is jól mutat. Nagyobb csokrokba vágóvirágként is kiválóan beilleszthető. Őszi lombszínre sárga vagy vöröses. Hazánkban kedvező tulajdonságai ellenére sem ismert, és csak gyűjteményes kertekben látható, az erősen meszes talajokat nem szereti. Vácrátóton, a Nemzeti Botanikus Kertben láthatjuk néhány példányát. Az európai fajokban és kertészeti árudákban mindenfelé kapható.

Az északi tollasgyöngyvessző porzói „tollas” külsőt adnak a virágnak

A 'Sem' fajta színesen hajt ki tavasszal

Tollasgyöngyvesszők

A tollasgyöngyvessző (*Sorbaria*) nemzetség is a rózsafélék családjába tartozik. Mindössze 6-7 fajuk Kelet-Ázsiában és a Himalája környékén él. Tarackoló, lombhullató cserjék gyakran természetes mérettel. Páratlanul szárnyalt leveleik a madárberkenyééhez (*Sorbus aucuparia*) hasonlóságot, innen kapták tudományos nevüket.

Az **északi tollasgyöngyvessző** (*Sorbaria sorbifolia*) gyéren elágazó, felálló ágrendszerű, erősen tarackoló, 1-2 méter magasra nő, lombhullató cserje. Ágai kezdetben zöldek, majd világosbarnák, kopaszok vagy molyhosak, rügyei oválisak, bíborbarnák. Páratlanul, szárnyasan összetett levelei 11-17 levélkéből állnak. A levélkéik lándzsásak, kihegyezettek, mindkét oldaluk kopaszodó, néha a fonákuk csillagszőrkkel sűrűn borított, a szélük kétszeresen fűrészes. A levelek erezte feltűnő. Tejfehér virágai 10-12 milliméter átmérőjűek, ötszirmúak, nagy, tömött, 15-25 centiméter hosszú, végálló, rendszerint felálló, gyakran bókoló bugákba tömörülnek. 40-50 porzója kétszer hosszabb a szirmoknál. Július–augusztusban nyílik, illata erős, jellegzetes, édeskés. Szeptemberben érő, apró, barna, sokmagvú tűszőtermése télen is az ágakon marad. Eredeti élőhelye Északkelet-Kína, Mandzsúria, Japán, Korea, Mongólia, Dél-Szibéria. Ligetes, nyílt erdőkben, cserjésekben, erdőszegélyekben él 200-1500 méter

magasságban. Zsenge hajtásait és leveleit Kína egyes vidékein főzve fogyasztják.

A **termetes tollasgyöngyvessző** (*Sorbaria arborea*) nagyméretű, tarackoló, 5-6 méter magasra nő lombhullató cserje. Ágai íveltek, szétterülő, törzsén a kéreg paraszemölcsös. Hajtásai fiatalon zöldes-sárgák, csillagszőrök vagy molyhosak, majd kopaszokká, vörösbarnává válnak. A rügyek nagyok, tojásdadok, vörösbarnák. Páratlanul, szárnyasan összetett levelei 13-17 ülő levélkéből állnak. A levélkéik lándzsásak, kihegyezettek, rendszerint mindkét oldaluk kopasz, a szélük kétszeresen fűrészes. A levelek erezte feltűnő, 20-25 párból áll. Az ötszirmú virágok fehérek, nagy bókoló, csüngő bugákban nyílnak. 20-30 porzója kétszer hosszabb a szirmoknál, kinyúlik a virágokból. Érett terméságazata bókoló. Június–júliusban nyílik, szeptember–októberben érnek be tűszőtermései. Természetes élőhelye sűrű erdőkben, erdőségeken, bozótos lejtőkön, patakpartokon, utak mentén van Kína északi és délnyugati tartományaiban, 1600-3500 méter magasságban.

A tollasgyöngyvesszők könnyen nevelhető, kevés fenntartási munkát igénylő, szívós és ellenálló növények. Talajban nem válogatnak és a kémhatásra sem érzékenyek, azonban jó vízháztartású, mélyrétegű, tápdús talajokban érik magukat a legjobban. Tavasszal korán hajtának ki, gyors növekedésűek. Teljesen tél-

FRÁTER ERZSÉBET FELVÉTELEI

A himalájai tollasgyöngyvessző bugavirágzata

álló, gyakorlatilag kártevő- és kórokozómentesek, a városi légszennyeződést jól tűrik. A nyulak és őzek elkerülik őket. Sarjadásra hajlamosak, de könnyen féken tarthatók. Rendszeres metszést nem igényelnek, fiatalításukhoz csak az öregebb ágakat kell kivágnunk. Az északi tollasgyöngyvesszőt 4-5 évenként a tél végén vágjuk vissza a talajszint közelében, ezzel kézben tarthatjuk a terjedését. Rendkívül látványos, nagy tömött bugavirágzatok pompás kerti díszcserjévé teszi őket. Értékes tulajdonságuk a tartós virágzás és a nyári nyílási idő. Fokozza szépségüket a virágokból hosszan kinyúló nagyszámú porzósál, ami lazább, borzas, tollas hatást ad a virágzatoknak. A gömbölyded bimbók gyöngyszerű látványt nyújtanak. A következő tavaszig megmaradó vörösbarna terméságazataik is díszítenek. Ligetes kertekbe, facsoportok szegélyébe, szoliterként, cserjecsoportokba, töltelénövényként ültethetők. Sűrű gyökérzetük miatt lejtők, partoldalakra az erózió megfékezésére is alkalmasak. Az északi tollasgyöngyvessző cserje- vagy vegyes borderágyakba is kiváló, a természetes tollasgyöngyvessző jó takarónövény, térhatároló és virágos, nyíratlan, természetes sövény. Napon díszlenek legszebben, de a félszárnyakot is igen jól tűrik. Magvetéssel hidegágyban (érés után vagy kora tavasszal), zöld és fél-fás nyári dugványozással, a nyugalmi időben gyökérsarj-leválasztással és gyökérdugványokkal könnyen szaporíthatók.

Újabban sokfelé kapható Magyarországon is az északi tollasgyöngyvessző Hollandiában szelektált 'Sem' nevű fajtája. Az alapfajnál alacsonyabb, (0,8-1 méteres), kecsesebb, gyengébb növekedésű, finomabb lombzatú. Különlegesen hatásos díszértéke a tavaszi kihajtás, friss levelei ugyanis vajsárga, rózsaszín, bronzos színekben pompáznak. Őszi lombszínre vörös. Némelyik hazai faiskola a himalájai tollasgyöngyvesszőt (*Sorbaria tomentosa*) is forgalmazza. A két-három méter magasra nő cserje nagy fehér bugavirágzatokkal díszít, de mutatós a lombzatának rajzolata is, ami keskeny, hosszú levélkéinek köszönhető. Kissé érzékenyebb az előző fajoknál.

A tollasbajnócák és a tollasgyöngyvesszők nagy és mutatós, különleges virágzatuk, nyári nyílásuk, hatásos lombzatuk miatt elsőrangú dísznövények. Tág tűrésüknek és igénytelenségüknek köszönhetően mindenféle kertekbe ültethetők. Kedves növényeim közé tartoznak, mindenkinek jó szívvel ajánlom őket.

Kósa Géza

KÖNNYŰ LÉPTŰ MAJUS

Valamikor réges-régen, amikor még volt fülünk a természet hangjaira, rend volt az étkezésben.

A természet rendje diktálta a menüt, az éppen érő alapanyagok adták a konyhára valót. Volt sóska-, eper- és spárgaszazon, megvolt az ideje a káposztának, a salátának, a töknek, a paradicsomnak. Akinek van kertje, ma is könnyedén élhet így, hiszen nincs is jobb annál, mint amikor körülnézünk a kertben, telirakjuk a kosarainkat friss finomságokkal: ha nem is a legtökéletesebb fiziskájú az a gyümölcs, akkor sem találunk üdöböt, természetesebbet.

„...Vajon tud-e tízmillió ember úgy enni, ahogy a természet rendje megköveteli? Az embereket enni kell megtanítani. Minden

évszakban, sőt, minden hónapban egyék azt, ami a világhalendárium szerint a leg-egészségesebb. Nyomban jobban lesznek az emberek” – vallotta Krúdy Gyula is.

Nézzünk körül a kertben, mit kínál nekünk a könnyű léptű május, a szenvedélyes június!

Halmos Monika

Zöldborsós csirkemell

Hozzávalók: 4 kisebb csirkemellfilé, só, őrölt bors, 1 kiskanál ételízesítő por, 5 dkg vaj, 40 dkg zsemle zöldborsó, őrölt fehérbors, a forma kikecséséhez 2 dkg vaj.

A csirkemellfilét húskalapáccsal gyöngéden kiveregetjük, sóval, borsal, ételízesítő porral bedörzsöljük. A vajat serpenyőben felforrósítjuk, s a hússzeleteket előbb hirtelen átpirítjuk, majd lassú tűzön puhára-pirosra sütjük. Közben hozzáadjuk a zsemle borsót, és azzal együtt pároljuk puhára. Ha elkészült, finomra vágott friss petrezselyemmel megszórjuk, és párolt újborgonyával tálaljuk.

Készíthetjük úgy is, hogy a zöldborsót szódabikarbónás vízben megfőzzük, úgy nem fakul ki a színe, turmixgépbe tesszük, hozzáadunk 1 dl forró tejet és simára turmixoljuk. Két evőkanál burgonyapelyhellyel gazdagítjuk, sóval, őrölt fehérborssal ízesítjük, és máris tálalhatjuk a csirkemellszeletek mellé.

Mézes hársfavirágszörp

Hozzávalók: 3 marék friss hársfavirág, 30 dkg méz, 2 citrom, 1 kiskanál citromsav.

A hársfavirágokat a felkarikázott citrommal együtt széles szájú üvegbe vagy üvegtálba tesszük. Hozzáadjuk a mézet, a citromsavat, felöntjük 2 liter vízzel, és két napon át lefedve állni hagyjuk, közben néhányszor megkeverjük.

Azután rozsdamentes edénybe öntjük, tűzre tesszük és felforraljuk. Leszűrjük, és fertőtlenített üvegekbe töltjük, gondosan lezárjuk, majd egyenként újságpapírba csomagoljuk. Nagyobb fazék aljába két-három réteg újságpapírt terítünk, rákosgatjuk a bebugyolált üvegeket. A fazekat kétharmad részéig feltöltjük vízzel, lefedjük, és lassan melegítjük. A forrástól számított 20 percig gőzöljük. A kihűlt üvegeket kiemeljük, megtörölgetve végleges helyükre állítjuk. Ezzel a hőkezeléssel tartósítószer nélkül, hosszú időre megőrzi minőségüket a házi gyümölcskészítmények.

Ötlet: télen hársfavirág-száritmányból is elkészíthető. Olyankor egy narancs levélével gazdagíthatjuk az ízt.

FOTÓ: VASS ANDRÁS

Rebarbarás pite

Hozzávalók: 40 dkg rebarbara, 15 dkg liszt, 1 dkg élesztő, 5 dkg cukor, 1 tojás, 2 evőkanál tejföl, 5 dkg vaj, csipetnyi só.
A krémhez 3 dl tejföl, 8 dkg méz, 2 evőkanál búzakeményítő, 2 tojássárgája, a tetejére 8 dkg porcukor.

A lisztbe belemorzsoljuk az élesztőt, és vajjal, cukorral, tojással, tejjel meg a margarinnal jól összedolgozzuk. Fél órán át pihentetjük. Ezalatt a rebarbarát megtisztítjuk, és ujjnyi vastag darabokra vágjuk. A tejfölből elkeverjük a cukrot, a búzakeményítőt és a tojások sárgáit. A vékonyra nyújtott tésztával kibélelünk egy kerek tűzálló tálat vagy tortaformát. Rákenjük a tejföls krémet, majd a rebarbarával dúsan megpakoljuk. A porcukor felével megszórjuk, és előmelegített sütőben 200 C-fokon 30-35 perc alatt megsütjük. Ha kihűlt, a maradék porcukrot ráhintjük és föl-szeleteljük.

ELSŐÁLDOZÁSRA

A virágkötészet egyik mostohagyereke az elsőáldozás. Ritkán készülnek fényképek a virágdíszekről, azok elkészítéséről. A Szlovák Virágkötők Egyesülete (SAKF) fölvette ezt a témát a pöstyéni virágkötészeti verseny programjába. A lányok kis koszorút viselnek a fejükön, a fiúk kitűzött kapnak, s mindannyian gyertyát tartanak a kezükben. A versenyzők mindhárom virágdíszet elkészítették és párnán mutatták be. A kedves virágdíszek közül válogattunk.

1

3

1-2 Mário Maska a modern, divatos virágkötészeti stílusban, ezüst-drót alapba rögzítette a virágfejeket

3 M. Takácsová munkáiban az ernyős madártej és a korallvirág a romantikus stílusú elsőáldozási virágdíszek fő virágai

4 Divatos virágokból is készíthetünk leomló alakzatot (Klára Franc Vavriková munkája)

4

KERÉK ÉS SZÍNES

A menyasszonyok többsége kerek csokor után vágyakozik. Számos ara álmaiban a piros rózsza és a fehér rezgő együttese jelenik meg, pedig már igen sokféle színű és virágösszetételű csokrok születnek a virágkötők kezében. Tóth György mester-virágkötő két, változatos virágválasztékú kerek csokrot mutat be.

1-2 A menyasszonyi csokor alapja a szállítódobozokat kitöltő faforgácsból készült. Jól illik a hangulatos, rózsaszín és fehér virágokhoz, de bármilyen más anyaggal helyettesíthető. Sokféle, mostanában újra divatos szalagot is tehetünk a csokorba

3 A fehér és krémszínű virágokból készült kerek menyasszonyi csokor alapja farmer textilanyag. A durvább alap és a finom szerkezetű virágok együttese alkotja az esküvői díszet. Az egyszerű kerek csokor hangulatosabb a feltűnő színű vörös rózsacsokornál

1

2

3

Köszönök minden virágot!

TŰZÖTT CSOKOR

Mezőffy Tamás Európa-bajnok mestervirágkötő különös megjelenésű és egyedi technikával készült csokrot, virágdíszet talált ki. A fordítva tartott fa tartatartó aljára gombostűket rögzített, s azokra tűzdelte a virágokat, leveleket, terméseket. Az elkészítés módja végtelenül egyszerű.

1 2

3

4 5

1 Mezőffy Tamás az újszerű csokorral

2 Az aranyra festett fa tartatartó aljára gombostűkkel átszúrt kartonlapot rögzített. A lapot teljes egészében le kell kenni ragasztóval, hogy a tűk fölfelé álljanak, ne hajoljanak el. Tapéta- vagy csemperagasztó is megfelel erre a célra

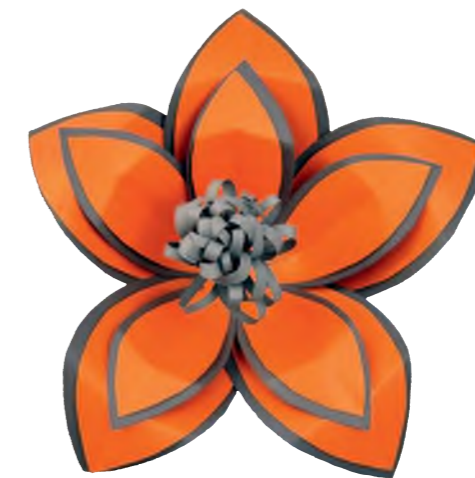
3 A fölfelé álló tűkre mindenféle virágot, zöldet felszúrhatunk

4 Különböző színekkel, alakzatokkal hangsúlyos részeket teremthetünk

5 A kész csokor látványos virágkötészeti munka lett. A világújdonsággal már több külföldi bemutatón is sikeresen szerepelt Tamás

PAPÍR-VIRÁG

Az utóbbi időkben esküvőkön az élő virágdíszek mellett oszlopokra rögzíthető, papírból készült virágokkal is találkozunk. Fényképfallal is lehet belőlük, azaz a fal elé állva készülnek fényképek a párról, a családról és a barátokról. Vámosi Livia dekorátor papírvirágait és a belőlük készült hátteret láthatjuk képeinken.

Ne hagyja
pénzét
elfolyni!

Csökkentse költségeit locsolási vízmérővel,
hogy az öntözésre használt vízmennyiség után
csak a víz díját kelljen megfizetni!

Locsolási vízmérővel kapcsolatos
további tudnivalókról szórólapjainkon,
a Vízvonal telefonszámán, valamint
honlapunkon, a www.vizmuvek.hu
oldalon tájékozódhat.

Vízvonal
06 1 247 7777

www.skSPORTstore.com

JACUZZI

Wellnessezzen otthonában!

06-30/921-3972

HERBÁCIÓ

A népi gyógyreceptek
magazinja...

Megjelent a Herbáció
legfrissebb száma,
kapható az
újságárusoknál,
Postákon,
nagyobb áruházak
újságos standjain!
Kapható legújabb
különszámunk is a
Herbáció Plusz:
Zöldfűszerek az
életjesítők
címmel!
Kozmetikumok, gyógy-
receptek, különleges
ételek-italok, tartósít-
mányok: növényekből
háziilag...

www.herbacio.hu
0630 437 8900

FÜVÉSZKERT

1083 Budapest, Illés u. 25.
www.fuveszkert.org

**Kertészkedés mesehősökkel
(a Szamóca Kiskertész
Tanoda programjai
a Fűvészkertben)**

Május 27. Sztyok Sári
és a paradicsom
Június 10. Kis herceg rózsája
Június 24. Panka és Csiribi
Szent Iván éjjelén

NEMZETI BOTANIKUS KERT

Vácrátót, Alkotmány u. 2-4.
www.botanikuskert.hu
[www.facebook.com/
nemzetibotanikuskert](https://www.facebook.com/nemzetibotanikuskert)

**Május 20., június 3.,
június 17.:**
A botanikus kert virágai
– akvarellfestészeti foglalkozás
Amatőr felnőtt vagy 10 év fölötti
gyerekek jelentkezését várják
a kurzusra, melyre előzetes
regisztráció szükséges.

**MAGYAR
KAKTUSZGYŰJTŐK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE**

www.kaktuszgyujtok.hu

Május 19–21.: Tavaszi
Országos Kaktuszkiallítás
és -vásár a Fűvészkertben
(ELTE Botanikus Kert, Budapest,
Illés utca 25.)

Június 6.: Gyűjteménylátogatás
Lukoczkai Zoltánnál
(Székesfehérvár)

SZENNAI SKANZEN

www.skanzen.hu
7477 Szenna, Rákóczi u. 2.
szenna@sznm.hu

Június 4.: Pünkösdi
Forgatag

Június 24.: Múzeumok
Éjszakája

**MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI
MÚZEUM**

Budapest, Városliget,
Vajdahunyadvár
www.mmgm.hu

**Nyári táborok a Vajdahunyad-
váriban 8-10 éveseknek:**

Június 26–30.: Elvarázsolt vár-
kastély és lovagvár
Július 3–7.: Varázserdő

**szENTENDREI
szABADTÉRI NÉPRAJZI
MÚZEUM**

www.skanzen.hu

Június 4–5.: Pünkösdi Örökség
Ünnep

Június 25.: Gyerekskanzen
Július 16.: II. PFB-Skanzenfutás

**Heted7 nyári napközis
táborok 6-12 éves
gyerekeknek**

Július 3–7.: Életfordulók
ünnepei

Július 10–14.: Virágkoszorútól
a hangszereig
(és még további három tábor
július–augusztusban)

**SZEGEDI
TUDOMÁNYEGYETEM
FÜVÉSZKERT**

Szeged, Lövölde u. 42.

Július 1–2.
IV. Szegedi Levendula Napok
www.szegedilevendula.hu

Augusztus 5–6.
X. Lótusznapok
www.lotusznapok.hu

Június 2–4.
Európai Dísznövény
és Kertművészeti
Napok

Fehérvársurgó
Tel.: (06)-(21)-311-0426
www.karolyikastely.hu

**A Kertbarát Magazin 3–4-es számában
megjelent előfizetési akció nyertesei, akik egyenként
2000 Ft-os Oázis vásárlási utalványt kapnak:**

Kiss Ibolya, Babócsa; Madar Ágnes, Budapest; Tar Lajosné, Hódmezővá-
sárhely; Engler Jánosné, Budapest; Szilágyi Zsolt, Verőce; Török Katalin,
Szeged; Pelyhe Róbert, Nyékládháza; Gonda István, Szécsény; Csicsely
György, Örménykút; Papp Kálmánné, Várgesztes; Kiss Árpád Attila, Székes-
fehérvár; Reider József, Lengyeltóti; Nagyné Gódor Csilla, Erdőkertes; Mik-
lósi Mercédesz, Budapest; Dévai Pál, Bony; Henczidai Péter, Budapest;
dr. Kovács Zsuzsanna, Budapest; Szervánszkyne Pszota Zsuzsanna,
Soltvadkert; Papp Krisztina, Fót; Czvetkó Sándorné, Békés; Szász Gyula,
Orosháza; Nagy László, Balatonlelle; Horváth Péter, Zsira; Soós Buzás Ka-
talin, Dorog; Nagy Istvánné, Magy. Gratulálunk a nyerteseknek!

Fizessen elő most a
Kertbarát Magazinra!

Fizessen elő egy évre a
Kertbarát Magazinra
2017. május 20. és július 21.
között és nyerjen!

Első 25 előfizetők az Oázis
Kertészeti 2000 Ft értékű vásárlási
utalványt kapja, ami az ország
bármelyik Oázis Áruházában
levásárolható.

www.oazis.hu

A Kertbarát Magazin megjelenik kéthavonta

Előfizetési megbízás

Előfizethető az ország bármely postáján, a hirdlapkézbesítőknél,
e-mailen a hirtapelofizetes@posta.hu címen, a +36-1-767-8262-es
telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.kertbaratmagazin.hu
Kérjük olvashatóan töltsse ki, s küldje a Magyar Posta Zrt. Levél
Üzletág Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
Előfizetési díj egy évre: 3870 Ft

Név: _____
Cím: _____
Kelt: _____ év _____ hó _____ nap
aláírás _____

13. Európai Dísznövény és Kertművészeti Napok

Károlyi Kastélypark
Károlyi Kastély
8052 Fehérvárcsurgó, Petőfi u. 2.
Kiállítás és vásár a megújult parkban

2017. június 2-3-4.

Dísznövények
Herzogh Anita, a köztársasági elnök felesége

Magyar fővándor
- Virágos Magyarországért -
- Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetsége -

Európai díszvendég országok
Málta, Észtország, Franciaország

Megnyitó koncert az Alba Regia Szimfonikus Zenakarral
június 2-án, pénteken, 17 órakor és június 3-án, szombaton

A konferenciák kiemelt témái
A Fa
Az Iratok

Bérlőpó
1 300 Ft és 1 000 Ft (délutáni, nyugdíjasoknak)
Ingyenes buszjáratok a székelykeresztúri vasútállomásra,
Már és a fehérvárcsurgói Károlyi Kastély között!

Nyitva tartás
Péntek
14:00 - 19:00 óráig (10 és 14 óra között a szakma képviselőit várjuk)
Szombat
9:00 - 19:00 óráig

A Károlyi József Alapítvány szervezésében,
a Máltai Köztársaság Nagykövetsége és a Francia Intézet támogatásával

Tájékoztató: 06 21 511 04 26
info@karolyikastely.hu / www.karolyi.org.hu / www.karolyikastely.hu

Agárdi Lajos rózsabokráról küldött fényképet. Arra kíváncsi, hogy mi károsítja a besodródott leveleket, és hogyan védekezhet a további kártétel ellen.

A képen a rózsza levéldarázs kártétele látható. Egyes években súlyosan eltorzítja a fiatal leveleket, máskor alig vesszük észre a jelenlétét. A darázs már május elején megjelenik, tojásait a levél szélére rakja, ennek következtében a levelek igen szorosan, vékony szőre emlékeztető alakban összesodródhatnak. Az összesodródott levelekben élnek a fejlődő lárvák, melyek növekedésükhöz megragják a leveleket. Később a levelek sárgulva lehullanak. Bár még nyár végén is találhatunk kifejlített levéldarazsakat, a kártételük a tavaszi, fiatal levelek kifejlődése idején jelentős. Az

első levéltünetek észlelésekor távolítsuk el és semmisítsük meg az összepöndörödött leveleket, hajtásokat. Vegyszeresen nem szükséges védekezni a kártevő ellen.

FELMÉRÉS A BÁLVÁNYFÁRÓL

A bálványfa (helytelen nevén ecetfa) Közép-Európa legveszélyesebb invazív fafaja, mindent el kell követnünk visszaszorítása érdekében, adta hírül a Pilis Parkerdő Zrt. közleményében. Az önkormányzatok ugyan többnyire tisztában vannak a terjedésével, túlnyomó részüknek azonban nincs a bálványfa visszaszorítására irányuló intézkedése, és ha van is, helytelen módszert alkalmaznak – derül ki az erdőgazdaság önkormányzatok körében végzett kérdőíves felméréséből. Vágással, sarjleveréssel nem eredményes a fa irtása. Vegyszeres kezelésre, azaz permetezésre, sarjkenésre vagy fainjektálásra van szükség.

Az önkormányzatokon kívül a magánerdő-gazdálkodók és a civil kerttulajdonosok tudatosságára és bevonására is nagy szükség van, hiszen a bálványfa nemcsak erdészeti és környezetvédelmi, hanem már társadalmi probléma is. Van, akik jó szándékkal, ám legtöbbször tudtukon kívül ültetnek és gondoznak bálványfa-egyedeteket.

VAN KEDVENC FÁD? JELÖLD AZ ÉV FÁJA VERSENYBE!

Május 10-én, a Madarak és Fák Napján indul a jelölés a 2017-es Év Fája versenybe. Idén is olyan fák vagy facsoportok nevezését várja a szervező Ökotárs Alapítvány, amelyek fontos szerepet töltenek be az őket jelölő közösség életében. Előnyt jelent, ha a jelöltet sokan támogatják, őshonos fajt képvisel, közterületen áll, ha életét vagy életerét veszély fenyegeti. Nem számít azonban a faegyed vagy a facsoport szépsége, mérete vagy életkora.

A korábbi évekhez hasonlóan az evfaja.okotars.hu oldalon várják a nevezéseket június 10-ig a fa vagy facsoport történetét és képeit mellékelve. Bárki jelölhet, családok, iskolai osztályok, civil szervezetek, baráti társaságok vagy munkahelyi közösségek is. Minél többen támogatják a nevezést, annál jobb, hiszen ez bizonyítja, hogy a fa valóban különleges szerepet tölt be a közösség életében.

A nevezett fák, illetve facsoportok közül az Ökotárs négytagú szakmai zsűrije választja ki azt a 12-15 döntőt, amelyekre a közönség az ősz folyamán szavazhat. Ők döntenek el, hogy idén melyik fa nyeri el címet. Az Év Fája egészségügyi felmérésben részesül, és ha szüksége van rá, speciális ápolásra szóló utalványt is kap, amit díjátadó ünnepség keretében adnak át a fát jelölőknek (várhatóan novemberben). 2011 óta a zsűri minden évben a „Hős Fát” is megválasztja a

döntősök közül. Erre a címre olyan fák vagy facsoportok jelölését várják, melyek élete vagy természetes környezete, élőhelye veszélyben van, és amelyek megmentéséért a jelölők sikeresen küzdöttek vagy küzdenek még most is. Ezzel a kategóriával szeretnék – legalább jelképesen – elismerni azok áldozatos munkáját, akik kiállnak a fák, a zöldterületek megmentése érdekében. A verseny döntősei közül az Országos Erdészeti Egyesület egy általa választott fát különdíjban is részesít.

A hazai verseny győztese részt vesz a jövő év elején megrendezett európai vetélkedőn, amelyen az Európai Év Fája címet nyerheti el. A korábbi években háromszor nyerte magyar fa a versenyt, legutóbb 2016-ban az azóta országosra ismertté vált bátaszéki molyhos tölgy. Az Év Fája címet egy fa csak egyszer kaphatja meg, de a versenyben a korábban már jelölt fák is részt vehetnek. További információ: Oravecz Ágnes: (+36)-(1)-411-3500, oravecz.agnes@okotars.hu.

Rejtvény

A 2017-es év fája az egykoron gyümölcséért és faanyagáért egyaránt kedvelt fajtája lett az Országos Erdészeti Egyesület online szavazásán. A magyar erdők ritka különlegességére leginkább rövid ideig, mindössze egy hétig tartó virágzásakor, esetleg termésérésakor lehet figyelni. Veszélyeztetett fajnak számít. A rejtvényben a megfejtett szavak zölddel jelölt betűiből állíthatja össze a keresett fajtát.

Gabona száraz szára:

Hamvas, kék héjú csonthéjas:

Sima héjú barack:

Narancshoz hasonló citrusféle:

A helyes megfejtést beküldők között egy nyertes részére könyvet sorsolunk ki.

Címünk: Kertbarát Magazin, 1591 Budapest, Pf.: 294. Beküldési határidő: 2017. július 15.

A Kertbarát Magazin március-áprilisi számában közölt rejtvény helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Auth Ádámné mohácsi olvasónk nyerte.

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztolylövés hangjával. Így egy veszélyzóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, eröművek, repülőterek stb.

Forel Elektronikai Kft., 2090 Tatabánya, Árpád út 61.
Tel./Fax: +36 34 316 673, e-mail: spuri@spuri.hu

Kérdéseiket, ötleteiket, javaslataikat és észrevételeiket továbbra is várja a szerkesztőségben: Algeier Wendy, algeier.wendy@kerteszetesszoleszet.hu

A Kertbarát Magazin legközelebbi száma július 21-én jelenik meg.

Postacímünk: Budapest, postafiók: 294, 1591
Faxszámunk: 273-2285

E-mail címünk: szerkesztoseg@kerteszetesszoleszet.hu

Csigaiölő szer

Metarex® Inov

Legalább 2-3 hét esőállóság!

A CSIGAMÁGNES: EGY CSIGA SEM (CS)ÚSZHATJA MEG!

Az egyetlen csigaiölő, amely csalogatóanyagot is tartalmaz

Kwizda Agro

Táplálunk és védünk

www.kwizda.hu

A JENESZTER

A Budai Arborétum alsó kertjében sokáig díszlett szép, idős jeneszter egy nagyon hideg tél után néhány éve sajnos elpusztult. 2012-ben pótoltuk a növényt, három fiatal egyedtel telepítettünk, amik mára már gyönyörűen virágoznak, sőt teremnek is, így magot is küldhetünk belőlük.

Ják őket. Sokmagvú, keskeny hüvelytermései 5-10 centiméter hosszúak, finoman szőrözöttek, éretten sötétbarnák, s akkorra már többnyire lekopaszodnak. Nagyon érdekes látvány, ahogy az érett termések fala hirtelen felpattan, s messzire repíti a magokat. A magokat a termés felnyílása előtt gyűjtjük, a finom szőröktől kissé viszkethet a kezünk.

A növény mérgező, magjai, virágai, illetve maga a hajtásrendszer is spartein alkaloidot tartalmaz, ezért olyan kertekbe ne telepítsük, ahol kisgyermek játszóteret, s esetleg megkóstolhatják a cserje részeit.

A *Spartium junceum* fagyérzékeny, meleg, napos fekvést, száraz termőhelyet, laza és meszes, jó vízáteresztő talajt kedvel. Hazánkban főként a szőlőtermő vidékeken, például a Balaton-felvidék mediterrán jellegű területein, vagy délies támfalak, épületfalak védelmében próbálkozhatunk sikeresen a telepítésével. Fagyérzékenysége miatt kifejezetten védett helyre ültessük, sőt télen szalma- vagy nádtakarással óvjuk a hidegtől. Szigorú teleken tövig visszafagyhat, de tőről újra kihajt. Az elfagyott, illetve az előregedett és száradó (szalmasodott) hajtásrészeket tavasszal vágjuk vissza, a dús virágzás érdekében pedig 3-5 évenként erőteljesen megifjítjuk a bokrot.

Magányosan, szabad állásban érvényesül igazán csodálatos virágpompája. Alacsony cserjéket is telepíthetünk elé, hogy eltakarják a nyárra lekopaszodó hajtásrészeket.

Sütöriné Diószegi Magdolna

A magkérő leveleket a SZIE KETK Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék címén, 1518 Budapest, Pf.: 53, Sütöriné dr. Diószegi Magdolna várja. A 105 forinttal fölbélyegzett válaszborítékra írják rá: „Magot küldünk”.

A jeneszter – tudományos nevén *Spartium junceum* – a pillangósvirágúak családjába sorolt faj. Zöld hajtásrendszerével, arany-sárga virágtömegével igen mutatós délszaki cserje. Az ókori görögök *szpartosznak* hívták, e nevet latinosítva jött létre a *Spartium* elnevezés. Más magyarázat szerint a *Spartium* név a görög száll, kötél, illetve seprű jelentésű *sparton* szóból ered, mivel a szárát seprűk, fonatok, sőt kötélzet készítésére használták, eredeti termőhelyein spanyolseprűnek is hívják.

A Földközi-tenger medencéjében honos, hazája Dél-Európa, Anatólia, Nyugat-Szírja, Spanyolország és Portugália, valamint Észak-Afrika és a Kanári-szigetek, ahol gyakran találkozhatunk vele száraz, napos fekvésű, meleg lejtőkön. Lombhullató cserje, nálunk többnyire 1,5-2 méteres, de hazájában 3 méternél magasabbra is nőhet. Zölde vesszői hengeresek, hosszirányban finoman barázdáltak, seprűszerűen, sűrűn fölfelé állók. Igen keskeny, szálas-lándzsás, egyszerű levelei szórt állásúak, ép szélűek, 1-2 centiméter hosszúak. Rendkívül korán, szinte már a nyár

végére lehullanak, ezt követően a zöld hajtásrendszer fotoszintetizál.

A jeneszter legszebb díszét a szürkészöld hajtásokon végálló laza fürtökben dúsan nyíló, ragyogó arany-sárga, finoman illatos pillangós virágai adják. Júniustól szeptemberig nyílik, az egyes virágok viszonylag nagyok, 2-2,5 centiméteresek is lehetnek. Igen jól megfigyelhetők rajtuk a pillangós virágok jellegzetes részei, a nagy, kissé visszahajló vitorla, a rövid evezők, illetve a hegyes szirmú csónak. A virágok hosszú, visszahajló, összenőtt porzószájai is szépek, parfümkészítésre is használ-

VETÉS ELŐTT ÁZTATÁS

Magvetéssel szaporíthatjuk. A nyár második felében begyűjtött fényesbarna vagy vörösbarna magokat télen szárazon tároljuk, majd tavasszal – áprilisban, május elején – vetjük, a vetés előtt egy napig langyos vízben áztassuk. Az így kezelt magokat tálcába vagy cserépbe vethetjük, legfölből egy centiméter vastag talajréteggel takarva, alaposan beöntözve. Alig egy hét elteltével csírázni kezdenek, 4-5 héttel később cserepekbe tűzdelhetjük a magoncokat. A kikelő növénykék alig elágazó karógyökereket fejlesztenek, így a későbbiekben rosszul tűrik az átültetést. A fiatal cserpes magoncokat az első néhány esztendőben fagymentesen teletessük.

Rágcsálóriasztók
Szabaduljon meg hivatlan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- kullancs, bolha
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
2800 Tatabánya,
Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673
e-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu

1	ORÖKÍTŐ-ANYAG	MEG- FEJTÉS, 3	ÉSZAK-AMERIKAI INDIAN TORZS	INKÁBB A MÁSIK HOFFMANN OFFENBACH OPERÁJA EURÓPAI ÁLLAM V.	EURÓPAI PARLAMENT, RÓVIDEN	KANYAR- FELE	TELEPÜLÉS ARICULATA MEG- FEJTÉS, 4	MEG- FEJTÉS, 1	ÁPORO- DOTT	VILLAMOS JÁRMŰ	CSÚCSOS CERUZA RÉSZ	BECÉZETT SZÜLŐ	MEG- FEJTÉS, 2	...ACTA IRATTARBA	AZ IDŐ JELE	PANIROZÁS KELLEKE	POCAK
2	AMA 24 ÓRÁBAN	2															
3	MÓDOSÍ- TOTT G HANG NYAGGAT																
4	ÉPP A VEGÉNI	ZÁRT TÁRSADALMI KÖZÖSSÉG MŰLANDÓ	17														
5	ULTRA- VIOLA RÓVIDEN	ÜRES A HASA															
6	FRED AMERIKAI SZINESZ TÁNCOS V.																
7	SZLOVÁK VÁROS (SZENC)																
8	MENNY- DÖRÖG																
9	IGEN, SZLOVÁ- KUL																
10	ERDŐ KÖZEPÉI																
11	FEMINI- NUM																
12	A MÁSO- DIK ISMERET- LEN																
13	FELHÍVJA A FIGYEL- MET VALAMIRE																
14	...BÁKOM																

S egyszerre a májusi éjben valami hullám megesapott: illatok szálltak láthatatlan, sűrű és nehéz illatok, a lélegző, édes sötétben szinte párolgott a világ és tengerként áradt felém az orgona, jázmin és akác.

A rejtvény számozott négyzeteinek betűiből egy magyar költő neve és versének címe állítható össze. A fősorokban versének folytatását rejtettük el. Kérjük, a megfejtést küldje be címünkre!

Kertbarát Magazin
1591 Budapest, Pf.: 294.
vagy e-mailen:
titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu
Beküldési határidő: 2017. július 15.
A helyes megfejtést beküldők közül három nyertes könyvjutalomban részesül.

Március–áprilisi számunk megfejtése: Juhász Ferenc: Fekete taréjú szántás
Foltokban a hó a földön, / ibolya ömlik a völgybe; / mintha csak kék zománccal / lenne a domb leöntve...
A felajánlott könyveket Csicsai Csilla Noémi csikvándi; Megyesi Ildikó kerekegyházi; Zachar Lászlóné parádi rejtvényfejtőinknek postázzuk.

